

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

UNIBERTSITARIAK LANEAN ARI

Sei lanetatik bost euskal gaiez

Talde koskorak osatzen dituztela, nahi hainbat lekutan sakabanaturik ditugu gure unibertsitariak, eta maiz aski elkarren berri gehiegi jakin gabe. Honek lanaren banaketa eta sakontasuna galerazten du. Gu geure aldetik berri emateko eginkizuna bete nahiz batzuegana hurbildu gara.

Joan den uztailaren hasieran azterketak izan ziren Bilbaoko Deustun. Filosofia eta Letrazko Romanikak sailean berrogeita hamarren bat lagun presentatu ziren karrera buruzko asmoz. Tartean Donostiako EUTGen ikasi duten sei lagun ziren: Arantza Garayalde donostiarra, Mari Karmen Garmendia ormaiztegiarra, Loli Arrieta, donostiarra hau ere, Jexux Arzamendi mondagoetarra, Andres Otermin Leitzekoia, eta Juan Antonio Letamendia, donostiarra. Oporra edo soladuska direla eta, ezin izan ditugu denak bildu, halaz ere, pare bat aurkitu dugu zenbait argitasun emateko prest.

—Gogorra izan ahal da lizentziaturazko azterketa hori?

—Bai eta ez. Karrera osoa pasa duenarentzat gai ezagunak ziren, linguistika eta literaturazkoak. Hala ere larritasuna ez da faltatu behin baino gehiagotan, motza baitzen denbora behar genuen guztia erantzuteko. Alde batetik lan teoriko batzu egin behar ziren idatziz, ondoren testu zahar eta berrien azterketa; azkenean tesina edo memoria delakoaren defentsa.

—Zertaz izan dira lan horiek?

—Gaia nork berea hautatzen du, eta aurrera eramateko irakasle baten zuzendaritza behar izaten da. Arantzak Euskal herriko ipui zaharren egiturak aztertu ditu, Mari Karmenek Lizarraga Elkanokoaren aditz laguntzailea, eta Loli Clarin-en *La Regenta* Goldmann-en teoriak. Mutilek Axularren Geroren zenbait alderdi miatu dute: Andresek bere prosaren ritmoa, Jexuxek baldintzazko esaldiak, eta Juan Antoniok latin-euskarazko kidetasunak.

—Hortaz, sei lanetatik bost euskal gaiez izan dira...

—Proporazio honek ez gintuzke harritu behar; normala behar litza ke hemen.

—Berrogeita hamar omen zintan Bilbotarren artean ba ahal zen honelako gairik eraman duenik?

—Gezurra badirudi ere, ez, toponimiako bi kenduz gero. Hori da

harrigarria, ez gurea. Saiatuko ahal dira ondorengoetan!

—Zuen lanotan erabakirik atera ahal duzue?

—Konklusioak ez dira gauetik goizera sortzen. Lan bakoitzaren bukaeran bildu ditugu geure iritzia, baina askotan susmoak eta lehen hurbiltzeak besterik ez direla. Maiz askotan ez da guti aurretik guti gora behera esandakoa dato garbiz frogatzea, edota ilunak salatzea ikerbide berriak proposatuz.

—Romanikak ikasi dituzue. Nola-ko aukerak izan dituzue ikasketak horietan euskal gaiez iharduteko?

—Halabeharrez, gureak ez diren uretan egokitu zaigu igeri egitea. Karreran zehar, besteak beste, Pe Abbat-en grafiak, leonesaren palatizazioak eta rumanoaren kontsonantismoa ikasi behar izan ditugu; hau ondo baino hobeto etorri zaigu, baina gurearen hutsunea nabaitzen genuen ikasle-irakasleok kanpotik ezartzen zitzaigun programan. Linguistika eta literaturazko ikaspi-deak egiteko lanabesak eman dizkigute; gu gero baratzan erabiltzen saiatu gara. Euskarazko klaseak bi kursotan izan ditugu.

—Unibertsitariok ilargian bizitzeko fama duzue, herriagandik aparte... Zenbatetaraino erantzuten diote zuen lanok gure kulturaren bizi beharri?

—Fama hori ez dugu meriturik gabe irabazi. Dena den, Axularren kondizionalak edo Lizarragaren adi-

Zutik: Letamendia - Garmendia - Arrieta - Garayalde
Makurturik: Otermin eta Arzamendi

tza aztertzeari bitxikeria irizten diotari gure atzerapenaren zergatikoa bilatzeko eskatuko genioke. Literatura egiten dugulakoan, autore batengatik oso «aberatsa» eta «bidera esatea, noiz jaio den iren titulu batzu emanda gelditzea, nahiko pobreda. Hala ez goaz inora. Zientziak, berri sendorik izango bada, grafikoak, lehorrak izan behar ditugu lehenik: dato zehatzak antzinakoetatik eta herriaren ahotik jasoa.

—Nolako giroa sumatu zenuten epai mahaikoen aldetik?

—Tribunalean, romanistak izaki, inork ez zekien euskaraz, horregatik ezer guti esan zezaketen, metodologiakoez izan ezik. Beldur zen gure arteko norbait. Baina azterketa hauek legeko titulua ateratzeko zirenez gero unibertsidade ofizialaren ordezkari behar zuten. Zorionez, ordezkari eta mahaikoen buru gailego bat etorri zen. Lorenzo Vazquez jauna biziki ongi portatu zen gurekin. Zinetako gogoz

eskatu zituen gure lanok berak zuzenik ikusteko eta aztertzeke. Defensa bakoitza bukatutakoan gogor ekiten zion honelako lanen egin behar larria adieraziz. Tarteka Galizian bertan gertatutako zenbait gora behera ere salatu zuen bortizki. Pozezko ikarak astintzen gintuen hitz haiek entzutean. Tesina presentatzeko ere euskaldunoi besteei baino denbora luzeagoa eskaini zitzaigun. Amaitzeko, sarri aipatu genuen hauzia baitzen, hizkuntzaren batasuna ezin utzizko bezala gomendatu zigun.

—Nolako irtenbideak ikusten dituzue romanikak egin ditzaten?

—Irakaskintza eta inbestigazioa. Ederrena biok uztartzea litzake. Irakasten behinik behin seiok ariko gara. Ikastola eta lizeoetan batik-pat. Erdal institutoak ere ahaztutxoak ez ote ditugu... kanpotarren eskuetan gehiegi utziak. Bada hor ere egitekorik franko. Baten bat unibertsidade mailan ere ihardutekoa da.

—Beste esan beharrik bukatzeko?

—Gure esker ona agertu nahi genieke lan hauek egiten borondate osoz lagundu diguten Goenaga, Altuna eta Lasagabaster irakasleei, gainerakoak ahaztu gabe... Era berean jarrai dezatela ondorengoekin eskatzen diegu.

—oOo—

Gazterian gehienek teknika aldera jotzen dutelarik, irakasle premia handia sumatzen dugu ondorioz. Milaka ume dabilta ikasletoetan, hezitzaileak, ordea, urri ditugu. Gazte hauek eman duten pausoa ikusirik pentsa dezatela beste askok nondik jo goi-mailako ikasketak erabakotzerakoan. Dei egiten diegu batxillerrean ari diren neska-mutilei bereziki.

ERRIALDE

Euskal Kirolak

ARRIJASOTZEA

INDARRAREN ARROKERIA

Nork ez dio eldu bideondoan edo etxeondoan ikusi duen arri konkorrari? Badu euskaldunak bere indarrak probatzeko grina. "Arteondok" arriak plazaratu zituen arte ezer gutxi dakigu arrijasotzearen lege, neurri eta markez. Baina zalantzarik gabe oso antzinatik du euskaldunak era ontan bere indarrak neurtzeko joera. Aukera ona ematen zion ontarako erreka urak boroibitzen eta leuntzen zituen arriak.

Bestalde argin eta arrobi asko zen aspaldidanik Euskal Errian. Escoriala bera ere euskal argiñek landuriko arlanduz egina da ia erabat. Arrobiak jende indartsua eskatzen du. Gure aurrekoak behin baino gehiagotan jardungo ziren lanak bukatutakoan landutako arriren bat jasoaz beren indarrak neurtzen. "Felipe II eta Escorial" az idatzirik dagoen liburuan euskaldunen aitzakia jokoan, bola jokoan eta arrijasotzearen berri ematen zaigu:

Euskaldunak indarraren arrokeria darama. Ez du uste euskalduna baino indartsuagorik ditekeneik. Ipui asko dago ontaz. D. Joxe Miel Barandiaranek dioenez Sanson edo Roldan edo jentilen batek urrutira botatako arri kankar asko azaltzen da mendietan. Sekulako arri kankarrak edo arrika boteak edo bizkarrera indartsuren batek jasoak, askotan azaltzen zaizkigu ipuietan.

ARRIJASOTZAILEAK PLAZARA

Arrijasotzeak plazaratu ziren

arte ez zen neurri eta molde jakinek arriak erabiltzen. Amezketako "Albizuri-aundiko" arria izan zen urtetan amezketarren indarrak neurtu zituen.

Baina plazan jokoak egiten asi bezain azkar lau eratako arriak erabiltzen asi ziren: zilindroak, kubikoak, borobilak eta kuadrokoak.

Zilindroa eta borobila dira pisurik txikienekoak: zortzi, bederatzi eta hamar arroakoak izan ohi ziren. Kubikoa eta kuadrokoa izan ohi ziren aundienak. Amar arroatik gorakoak.

Ez da erraz nork markarik onena egiten duen jakitea, ez bait dira arriaren neurriak eta moldeak beti berdinak izaten. Gaur lehen baino eskurago jartzen dira arriak elduleku eta alderoz.

Lehenengo jokoetan erabili zen arriak aundiena emezortzi arroatakoa da. Bedaioko Erramun Jauregiak jaso zuen 1957garrengo apirilaren 22an Tolosako zezenplazan. Baina ez zuen aurrez-aurre jaso, atzetik, bizkarrez, baizik. "Arteondo" ere saiatu omen zen Azpeitiko zezenplazan 260 kiloko arria jasotzen. Luzcan bi metro zituen zilindrikoa omen zen, baina egiten zizkion alderoengatik edo ez omen zuen jaso.

Kargarik txikienekoa, herriz, Orioko Inaxio Ibarguren eta Getariako Inaxio Alberdik erabili zuten. Berrogeita hamar kiloko zilindrikoakin jokatu zuten Zarauzko pelotalekuan. Orduerdian 431 aldiz jaso zuen Oriorrrak, txapeldun geratuz. Marka ori ondu baietz, 13 kiloko galleta karekin jokatu zuen 1958rrengo maiatzaren 2an Zarauzko "Lankaster" kazetariak.

Orduerdian 543 aldiz jaso zuen.

Pisu berdinean zilindrikoa da jasotzeko errazena. Zailena, berriz, borobila. Arrijasotzaile onak bakarrik erabili dute borobila maixukiro: Usola, Itsasakorta, Errekartetxo, Justo Gallastegi, Soarte, Agerre I, Manteola, Urtain eta Endañetak.

Arria zenbat eta aldrebesagoa orduan eta zailagoa da jasotzeko. Errekartetxok jaso zuen 72 urterekin inork jaso gabe egon zen Amezketako "Albizuri-aundi" arria. 170 kiloko arri baldar bat da.

Arrijasotzaileek ez dute biek batera jokatu ohi, txandatzat baizik. Amarna minututako iruna ekinaldi egin ohi dituzte.

ARTEONDO ETA ARITZA

"Arteondo" arte ez zen arri jokorik plazan egin. Etxeatarian edo arrobian egiten ziren. Onak baztertu zituen arri baldarrak eta arlanduen ohitura sartu zuen.

Bittor Zabala, "Arteondo", Itziarren jaio zen 1886rrengo urtean. 1910 asi zen bere indarrak erakusten. Gorputzez motzantzekoa eta besaluzea zen. Aukera aukerakoa arria jasotzeko.

Txapeldun egon zen 1925ean Aritzak autsi arte. Bitartean Domingo Unamuno, Franzisko Sorraín, Juan Manuel Goikoechea, Juan Joxe Egaña eta beste gazte asko autsi zituen. Irurogeita bi urterekin ere plazan zebilen arriekin borrokan.

Pedro Maria Txurruka, "Aritza", Motrikon jaio zen 1894rrean. Plazetan 1918an asi zen. Baina laster gailendu zen jasotzaile indartsu eta on bezala.

Pedro Maria Txurruka «Aritza»

Eibarko zezenplazan jokatu zion "Arteondori" 1925garren martxoaren 15ean. Iru mila ikusle izango omen ziren jokoa ikustera sartuak. Amarna minututako bi txandatan jokatu zuten amabost arroako retangularrarekin. Ona markak:

Aritza	Arteondo
12 jasoaldi	9 jasoaldi
9 jasoaldi	4 jasoaldi
Guztira 21 jasoaldi	13 jasoaldi

Arteondo ez zen lasai geratu eta berriro andik urtebetera jokatu zion amar arrokoarekin. "Arteondo" gelditu zen irabazle. Bolada batean biek lan ortan jarraitu zuten erriz erri Bizkaian eta Gipuzkoan.

LAPATX

zeruko
ARGIA

Zuzenadaria:
MIREN JONE AZURZA

ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragoko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada-Pamplona).
Donostian: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Barruan	300 pezeta
Korreo batasunetako errietan	350 pezeta
Atzerrietako beste errietan	370 pezeta
Aldez	Aurrez galdetu
Salmetan (ale bakoitza)	7 pezeta

Irarkola:

«Gráficas Navasal»
A. Adoain, 1 IRUINEA
D. L.: NA. 80-1963

ERAMAN - EKARRI'ra
AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421969 - 427726

Iparaguirra, 8 - DONOSTIA

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIKAK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS. 46

GAZTEIZ (Vitoria)

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTITATIK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkiñak: 41 20 65

DONOSTIA

BAR - RESTAURANTE

AURRERA

HAUXE DUZU ZURE JATETXEA

Urbietan, 12

Urrut.: 411528 - 412578

DONOSTIAN

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

UGARTE

Urbietan, 66

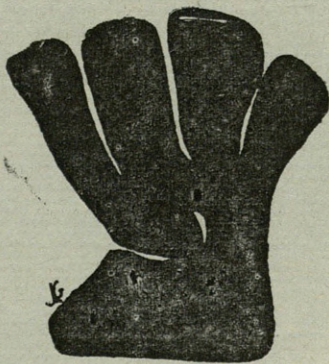
DONOSTIA

ATE OPARIK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTIA

bazkari onaren zantzarria
eta txarraren estalgarria

LA CASA
DEL CAFE

Juan Iriondo

SAN MARZIAL, 19 - URRUT. 413801
DONOSTIA

JOSE ZINKUNEGI'REN

OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa 65 19 60

Landolakoa 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiñak:

Landolakoa 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7ºgn

Kontu emen!

Euki gogoan!

Adiskide ta etxejoaunok!

Zuen enmasteentzako esku-erakutsirik onnea. Zuen sukalderako apaingarri
Eltze azkarra. Asadora-Freidora RADAR. Erre ta prejitzeko aukerakoa
SUPERCACEROLA A PRESION «RADAR»
Juegos Espátulas y juego Cubierto «RADAR»
LANTEGIA - INDUSTRIAS RADAR
ESKORIATZA (Gipuzkoa)

ZARBLAN LANTEGIAK

Era guztietako konponketak: txapa, mekaniko pinturak, argindarra, etc.
SERVO FRENO-ren ezarketa azkar eta ekonomikoak.
Garabi edo grua zerbitsuak.
Bezera edo adiskidei jai zoriontsuak ZARBLAN-ek ospa die.

Karretera Jeneralean

Urrutizkiña: 36 15 20

LASARTE

OPORRAK

Udan gaude ez badirudi ere. Eta udak oporrak dakazkigu gogora. Ezin konta ahal ikasleren oporrak.

Baina ez dugu ikasle eta irakasleen opor hoietaz mintzatu nahi. Laburxeagoak dituzten langileenaz baizik. Legez behintzat baditu langile jandeak ere bere jaiak.

Zer egin jai duten ordu, egun eta asteetan?

Astakeria dirudi jendeak bizitzeko orduak sartu behar dituen tokian hori galdetzea. Banaka batzuk bakarrik dira zortzi orduko lanaz bizi ditezkeenak.

“Zoaz halako mendira, halako itsasora, halako ostatura”. “Ez zaitez halako edo holako leku zoragarria ikusi gabe gera”. Hone-lako deiak egiten zaizkio jendeari telebistatik eta irratiatik.

Badirudi mundu guztiak baduela nahiko diru eta beta nahi duen tokira joateko eta nahi duen guztia egiteko. Hala dirudi jendea xaxatzen eta zirikatzen ari diren tresnei begiratuz gero.

Baina ez da hala. Jendeak ordu asko sartu behar izaten ditu lanean, bizi ahal izateko. Eta zortzi ordu lan egiten dituen lantegian ordu gehiagorako lanik ez badago beste lantegi batera doa lan bila.

Pezeta indartsu egonarren ere ez dirudi arazo honek oraingoz konponketarik duenik. Izan ere premia berriak sorrarazten dizkie jendeari irati, telebista eta egunerokoek. Propagandaren amuan erortzen da jendea nahitaez.

Bestalde etengabe garestitzen ari dira bizitzeko behar diren gauzak. Besteak beste gasolinak erretzen ditu gure patrikako diru pitxarrak. Petroleak omen ditu erru guztiak. Hori garestitu omen da. Zenbat? Inork ez daki. Guztitara ere lau txakur txiki? Dena den gasolina behintzat litroko ogei txakur txiki garestitu da, hots, pezeta potzolo bat. Zorionekoak oporrak eta ibiliak garestitu aurretik egin dituztenak! Eta eskerrak “alcohometro” sal-tariari! Horri eskerrak zurrutean aurreratu ahal izango bait du zenbaitek.

Halere denon barruan dago opor egarria. Eta denok ditugu beharrezkoak jai batzuk. Zertarako ordea?

Jende mota askok eta era askotara aztertu du galdera hau. Zer egin jai ditugun ordu, egun edo aste hoietan?

Batzuek diotenez nekaturik dagoen gizonak atsedena ar dezan daude jarriak. Beste zenbaitek diotenez gizona tresna bat bihurturik dago. Gizonak ez du lantegian ezer asmatzeko eta sortzeko egokierarik. Dena makinak egiten du eta beregisa gainera. Golde arrastoan dabilen idiaren antzera dabil gizona ere makinaren hildoa. Hauen iritziz gizonak jai egunetan nork berak sortu behar dituen lanak egin beharko lituzke. Gizonak gizon izango bada sortzaile izan behar bait du.

Beste askorentzat gizonak bere burua eta bihotza landu beharko lituzke, adimendun eta nahimendun bait da. Hortarako ipiritu alderdia landu beharko luke bereziki egun hoietan. Kultura arloan eta gizarteko eta familiako arriematan murgildu beharko luke.

Badu bai gizonak oporren beharra. Baina ez propagandaren txituz liluraturik zenbaiten interesen zurrumbilo zoroan dantza ahal izateko.

Badu gizonak indarberritu beharra, sortzaile dohaia landu beharra, bere buruaren jabe izan beharra, pentsatzeko eta maitatzeko astiaren beharra. Bestela lanerako tresna eta abere bihurturik geratuko da.

ON KOSME ZIGORTUA

Aurrerantz gauza aundirik egiteko gauza ez dena, atzera begiratu bizi bear. Zer arraio egin zezakean On Kosmek, gaixorik oeari lotuta egon zan negu luze artan? Gizona orren txatxu eta fiañu biurtu ditekianik! Bost edo sei aldiz termometroari begiratu, zenbaterainokoa zen bere sukarra jakiteko. Berrogeiren bat aldiz bere biotz arlo-tearen taupadak (pulsazioak) neurtu. Porru-patata auek zozoak dau-de. Ez dut nai mermeladarik, gozoaren gozoa geiegikoa duteta. Ezin dut lorik egin. Kaskarrean min dut...

ONA EMEN GIZONA. Au aal duk gizon kementsu eta bulartsu ura? Auxe bera eriz-erri ibilli oi zan Sermoilari bizartsua? Noraino jautsi aiz, On Kosme? Nolatan oinbesteraño oillotu eta kokildu? Il aiz gaur eguneko mundurako. Zer egin-kizun latz jarri, ume koskor biurturik dagoen On Kosmeren eskue-tan?

Minketa aundirik ez eta, badu naiko asti bere pentsamentuetan murgiltzeko; orain arte ies egin-dako bere bizitzari begira jartzen da: Ez duk, ba, Kos, me, mirakulu aundirik egin. Aski arlotea izan duk ire bizitza.

Arlotea, bai, baiña alala, dio berikiko. Eta beti bezela, ezta baidaka asi da On Kosme bere buruaz.

—Giro gozoa, pozgarria, atsegiña izan oi zan beti nere alboan. Amal-ka algar a zoro sortu oi nuen nere inguruan. Pozik oi ziran, bai, nere lagunak. Ingurukoak alaitu eta poz-tea, ez ote egitazko Ebanjelioa?

—Ebanjelioa? Ez beti. Adar-jotzaille dotorea intzan, bai. Besteen bizkar par geiegitxo egiñak zerate Apaiztegan.

—Ori txandaka izan oi da eta lagun arteko zorakeriak bearrezkoak dira eta ez aintzat artzekoak. Gaiñera, Zenbait atsekabeturi poza eman oi nien teatroan, par-eragille komiko nere burua biurtzen nua-nean. Teatroan egin oi nituen zorakeriei esker, algar a ederrean, pum-paka zilborra gora eta beera erabilli oi zuten, bai, ikasleek ez ezik, gure Maisu eta Ezizalleek ere.

—Ago ixillik; Teatroa, diok? Aaztu zaik Eduardo, Burgosko Ikasle la-gunari egin ioena? Gaztelako mutil

arrekk lotsa gorriak pasa bear izan zizkian. Ire adar jotze ura, ez uen izan guztiz alala Burgostar erruka-rrari arentzat.

Oroitzan da, ongi alaere, gure On Kosme gertakizun artaz. Ura ziria sartu zion eskola-lagun zuen Eduardori.

Arro xamarra zan Eduardo. Bes-teek baiño argiagotzat jotzen zuen bere burua. Erdal literaturari eman zion eta nereikiko illargian bizi zan. Zuek ez dakizue ezer; Teatroan par eragille komiko bezela agertzen duk Kosme. Guztiok oker zaudete. Jar-dun nauk Kosmeren nortasun eta izaera ikasten, eta garbi ikusi diat trajikoa dala. Beldur eta izura ema-teko paperak zetoziok on gien Kosmeri. Psikoloji aldetik nor dan begiratu Kosmeri eta urte oso bat igaro diat beretzat, aparteko antzer-ki trajikoa egiten. Kosme Pallasua bukatu duk, mutilok, nik bere antzerkiarekin sortuko diat Kosme Tra-jikoa. El Criminal de Corcega ize-naz egin zuen antzerki trajikoa Eduardok. Kriminal-Gaizkille ori Kos-me zan. Eginkizun polita berea: Gi-zonak il, zakuan sar eta errekarra bota. Ura zan, bai, antzerki beldur-garria. Bere aurreko guziak izututa dardarka utzi bear zituen Kosmek. Agur Kosme Komikoa; Beste Kosme bat sortu bear zuen egun artan: KOSME TRAJIKOA.

Bai, bai, toki onean. Irri eta pa-rrezko komeri batean biurtu ez zuan bada Kosmek Eduardoren Trajedi beltza! Gizona antzokian garbitu eta zakuan sartzen zuen bakoitzean, algar a biakiak sortzen zituen bere ikusleetan. Bere imintzio, mugimen-du eta antzokian ibiltzeko erak pa-ragarrienetakoak ziran. Eduardoren sua! Bere aserrea ez zen nolanaikoa. Berari ainbat kostatuko lan aundia, bat batean alferrik galdua. Jendeak parre egingo zion eta Kos-me, patxada ederrean, kezka aundirik gabe geldituko zitzaion. Or-dutik aurrera Eduardoren arratoi-begiak ez zitoten so egin Kosmeren arpegi ederrari. Eskerrak, garai ar-tako pekatuak seigarrengoak zirala batez ere.

Eduardok gora jo zuen. On Jose Joakinen aurrean salaketa aundia egin zuen Kosmeren aurka. Gizon on eta komprentzio aundikoa zen

On Jose Joakin. Bere aurrean an-txe dago Kosme pekataria. Ez di-rudi damu aundirik duenik. Arek asi du bere sermoitxo: Itxusike-ria bat egin ziola bere lagun bait... Lotsagarri utzi zuela denen aurrean. Literatura lanetarako gogoak ken-duko zizkiola bere jokabide gaiz-toaz. Pallaso eta Komiko uts ezin zitekeala izan bizitzan...

—Oar tiki bat, On Jose Joakin, diotsa Kosmek: Begi zearka ba-tean, ikusi zintudan gero barrezka gozoki gizona il eta zakuan sartzen nuen bakoitzean...

Ago ixillik eta oa emendik, pa-rreari eutsi ezinik, esan dio On Jose Joakinek. Ez itzak aaztu or-dea ire bizitza osoan gaurko nere itzak: Kosme, Kosme, LAGUNAK IZANGO DITUK INGURUAN PARRE ERAGINARAZTEN DIEAN BITAR-TEAN; GERO, BAKARRIK UTZIKO AUTE.

Kosmeren erantzuna bat batekoa izan zan: “Ez zaitez orren trajikoa izan; erremedioa eskuan dut: Bizi naizen bitartean par eginerazten ja-rraituko dut eta sekula santan nere burua ez dut bakarrik ikusiko”.

—oOo—

Ordutik ona urte asko igaro da. On Jose Joakinen itz aiek bere barnean eraman ditu On Kosmek: BAKARRIK UTZIKO AUTE. Biotz alai beti izaten aalegindu da bere bizi-tza osoan. Izpiritu gazteari euste-ko, bera baiño adiskide gazteagoak maite izan ditu. Bera baiño zaarra-goentzat errukia bai, lagundu ere bai. Maitatu ere bai. Baiña... ONA EMEN KOSMEREN PEKATUA: Bera baiño zaaragoekin adiskidetasun aundirik ez du izan. Solaserako eta algaraz par egiteko, gazteekin oi zuen bere adiskidetasuna. Izan ere gienetan beintzat aspergarri da zaararen izketa: Erreuma, ezurreta-ko desgastia, biotza olako sendagi-lla ona. Petrikillo obeagoa. Pildo-ritasek mirariak... El Brujok aund-iagoak... O... O... O... beti gauza berdiñak entzuten, Denbora luzean ezin ba egon orrelako solasak en-tzuten. Gazteen solasak bestela-koak ziran: Alaiagoak, atsegiñagoak, bizi poza ematen zutenak. Pentsae-rai aurrerakoiak. Aurrera begira-zen zutenak. Ameslariak. Guzia era-berritu nai zutenak: Eliza, Erria. Zer ez? Ta parreari ematen ziotenean? Aiek txiste politak: Urdiñak, oriak, txuriak, eta... Berdeak ere bai.

Bai, bai, bere kideko eta zaarra-goekin baiño bizitza alaiagoa zera-makien On Kosmek bere adiskide gazteekin.

—oOo—

KOSME? KOSME, LAGUNAK IZANGO DITUK IRE INGURUAN PAR EGINARAZTEN DIEAN BITAR-TEAN. GERO BAKARRIK UTZIKO AUTE.

On Jose Joakinen itz aiek taka-taka biotza kolpatzen diote On Kosmeri. Egia ote den pentsatzen jarri da. Jainkoak zigorra bidali di-rudi. I baiño zaaragoekin ez duk adiskidetasun aundirik euki. Asper-garri zitzaitzaizkin, Kosme, aien gai-zo solasak eta jardunak. Eta gaur? Zaartu baiño leenago gaitzak jo au. Buru gaiñetik eta anka punta bitartean gaitzak jo gabeko zatirik ba ote duk, Kosme? Burua soilla. Illeak zuri. Ezkerreko belarria go-gortua. Ortz ustelak. Birrikak nola alakoak, biotza pipiak jota. Gultur-dinak. Urdailla. Zer ez aberiatua? Batzuetan lumbago. Besteetan erre-uma.

On Kosme gizaajoak, leengo umo-re ederra galdu du. Bere izketa-solasak pipia jota dagoan agureare-nak dira: Bere biotzeko taka taka pulsazioak... pildorak... sendagi-lla... rejiñena...

—Sekulan maite ez zituen sola-sak, Kosmek orain darabilzki. Kos-meri osasuntsu zegoanean, asper-garri zitzaitzaizkion orrelako berrike-tak. Ta orain bereak, nork entzun bear ditu? Berak besterekin izan ez zuen errukia, bestek berarekin izan-go ote? Kosme gizaajoa, bete dituk iregan On Jose Joakin Profeta eta Igarlearean itzak: KOSME. KOSME, LAGUNAK IZANGO DITUK INGU-RUAN PAR EGINARAZTEN DIFAN BITARTFAN; GERO BAKARRIK UTZI-KO AUTE.

Arostegitar Jok

ANTOLOGIEIEN SOLAIRUAN

Ez nuke inor ito nahi, baina horretara beharturik aurkitzen gara sarritan. «Metafisika egitera goaz, bai-nan metafisikaren hasiera bera faltsoa da», idatzi zuen behin Ortega y Gasset-ek. Eta badirudi gaurko munduak poesia metafisikarekin nahasten duela, poe-sia metafisikatzen hartzen duela.

Pentsamendua, gizona itoko genuke.

Gaur gure munduan dugun gauzarik, pentsamen-du-modurik biziena, gartsuena, poesia da. Eta poesiak metafisikaren gai berberak aztertzen baditu ese —Ja-inkoa, gizona, mundua...—, giro hunkigarri batean az-tertzen ditu, gugandik hurbilen, bihotzeratuen dagoen une labur, sakonenean aztertzen.

Alferrik biziko zinake mundutik uruti.

Halare, mundua muineratu beharko zenuke urteren buruan.

R. M. RILKE

Eskuetan darabiltzat egun hauetan Leon Felipe-ren «Antologia rota» eta Rainer Maria Rilke-ren «Antolo-gia Poética» liburuak. Biak arras ezberdinak badira ere, biek zokoratu didate pentsamendu berdina. Ordu guttiren buruan edan dut haien odol guzia (?), eta beldur naiz. Eskuetan hartzen dudanean, urak beha-tzen arteko habietatik ihes giten duen bezala, ihes egiten dute antologia hauetan bildutako olerkiek ere. Leon Felipek dioenez, historian zehar gerra guziak izan dira berdinak, errege guziak jantzi dira maltzur-keriaz, politika-mugimendu guziak isuri dute odola.

Pentsamendua —hitza— da ezberdina.

Teknika hauzietan gizonak ezer gutti egin bazuen ere, frigorik ez bagenu ere, nahiko lirake Horacio, eta Dante, eta Holderlin, eta Rilke, eta Leon Felipe, gizona ezberdin dela, bat eta bakar dela, esperientzi bitxi, orijinal, aurrerakoi dela, historia aurrera doala konturatzen.

Pentsamendua bizitzari hurbil bizi denean baka-rrik da pentsamendu. Teoria eta prasia, ingeruek pi-pizik bai ala ez, ojetibitatearen oinarriak... Hel di-zeogun bizitzari, arraioa!, eta Rilke-ekin batera «Bizi egin behar da bizitza» esan.

Mahats-zainak mahastian bere txabola bat duen bezala, zure esku zuloa txabola naiz, [Jauna] zure gauaren gau.

Rainer Maria Rilke

Baina —eta ail— ze pena, gizonaren eboluzioa, bere ideien eboluzio aberatsa antologia zikinetan eda-ten dugunean. Eta zikin idatzi dut.

Telebistako programa bat aukeratzera behartzen gaituen bezala behartzen gaituzte zenbait ideia eda-tera. Antxoa freskoa jan ezin duenak, latakia jan behar! Estandarizatutako antxoak jaten, estandariza-tutako ideiak edaten ohituta gaudenoi kostatuko za-lgu, kostatuko, bizitzaren une bakoitza, segundo ba-koitzaren une bakoitza dela konturatzea.

Erreka baten ertzean —eta ez dut zikina dagoela esan beharrikbi haur ari dira jolasean. Gainean dute ama. Ez ote dira errekarra eroriko! Eta une inportante bat bizi dudala iduritzen zait.

Ideiak —baloreak— mugatu egin dizkigute, anto-logia, edo astalogia aspergarrien bidez. Gizon baten bizitza guzia, bere bizitzako mementuak kolpe batean, igande arratsalde astun batean edatera beharturik bagina bezala.

Uneak, mementuak bizi behar ditugu. Mementu bakoitzaren dehadarrak, pozak eta barealdiak.

«Bizi egin behar da bizitza».

Rilke hau idatzi zuenean, bizitza nork bizi duen galdetzen zuen:

«Zu al zara bizitza, Jauna?»

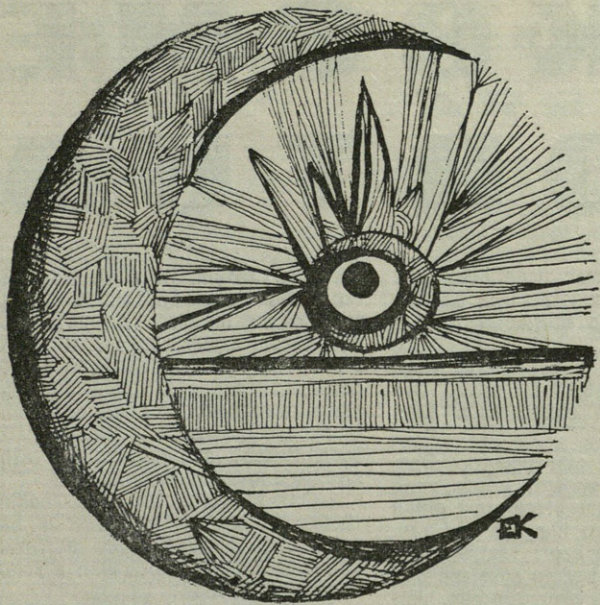
Mementu guziak bizi dituenak bizi du bizitza. Bai-nan ai ze zalantza, mementu hoiek faltsoak diren ala egiazkoak ez dakienaren baitan! Eta orduan, Leon Felipek:

«Harri bat botako niake, Jainko. Eta hire kopeta odolduko balitz, negar eginen bahu, orduantxe jakinen niake bahaizela».

Ongi da. Eta aski. Poesia ez da metafisika, bizi-tzaren azken muga baizik.

Eta negar egitera iritsiko banintz gure olerkari hoberenen —Lizardi, Orixe...— odolak azal urretsu, apainetan ikusten ditudanean...! Liburu dotoreek, mar-keing aluaren Bilboko dotoreek, ito egin nahi dute gure pentsamendu arriskugarriena.

ANJEL LERTXUNDI

BERMAK Datorren asteazkenean hasi eta irailaren 8ra arteko hamaika egunen buruan **UDAKO EUSKAL UNIBERSIDAE** eratuko da Donibane Lohitzunen.

Literatura, matematika, nekazaritza, antropologia, fisika, geografia, linguistika, pedagogia, kondaira, ekonomia, edergintza eta gogoeta gaiak erabiliko dira, Euskal Herriko hogeiren bat jakintsu guztiz ezagunek azaldu eta aztertutak.

Egunero, igandean ezik, lau ikasaldi izanen dira; goizean hiru (9, 10 eta 11etan.) eta arratsaldean bat, iluntziko 9tan. Arratsaldeko tarte luzean, berriz, elkarrizketak eta irakasle-ikasle arteko harremanak egin ahal izanen dira.

● Elgoibarren P.M. Urruzuno izeneko irakaskintza kooperatiba bat sortu berria da, legeak eskatzen dituen betekizun guztiekin. Kooperatiba honen lehen eta behinengo ardurak ikastola izanen da.

● Beste horrenbeste edo antzerako egin nahi da Zarautzen: Asmo ederrik bada. Ikastola guztiak bildu nahi da ikastetxe bakar batetan. Inurritzan (San Pelayo) ote? Sei milioi du erantzuna.

● Irailaren 3tik. 13ra. arteko hamaika egunen buruan eratzeke da Bilbaon XXII Opera Jaialdiak, ohi denez ABAO delakoaren ardurapean.

● Irailaren 26an. eratzeke da Huarte Arakil deitu herrian urteroko Artzain Zakur Lehiaketa. Urtero bezala, Aralar Mendi Elkartek eratua.

BERRI ZAMAITERMIN Abuztuaren 5eko. alean Abadianoko Amaitermin hauzoaz edozein bat berri eman genuen; guk edo, hobeto esan, Jose Luis Lizundia eta Juan San Martin adiskideek. Harako ihardunak izan du geroztik ondorioz, bi albiste nahiko aipagarriak alegia:

● Lehena, guk besterik esan arren, Amaitermingo hauzo eskola ez dela gerra ondoren euskal izenez geratu den bakarra. Karranzako hauzo eskolan (Bizkaiko azken herrian, Santander-ko mugan) oraindik orain euskarazko testuak irauten omen du.

Esaten genuenez, Amaitermingo euskal izena ez zen kendu, Abadianoko alkateak ere ez bide zekiela Amaitermin Abadiano zenik, eta ez Otxandiano.

Karranzako hauzo ikastolaz ez dakigu, egia esan, zer pentsa. Agian, latina zelakoan edo...

● Beste berria Amaitermingo hauzo eskolari dagokio erabat: Jakin ahal izan dugunez, Guarda Civil delakoaren destakamendutzat bilakatuko omen da... Hala eskatu zaio behintzat alkate jaunari, Otxandianoakoari eskatu ere!

Letreroak, guk uste, ez du antza askorik iraunen.

BITXIKERIAK "Arriz" delako jaun batek (emakumea ez ote?) txotxolokeria mordo bat esaten ihardun du Donostiako egunkari batetako Tolosa herri sailean.

Horren jakintsu bada, eta zer esatekorik badu, esan beza Fernando Amezketa duela berrehun urte inguru esan bezalaxe:

**NORK BERE HERRIAN
EGUNAZKO ARGIAN
EUSKAKA GARBIA
JOKATU NAHI NIAN**

● Euskaraz zerbait dakien batek egunkari berean esan duenez, ordea: "Marraskilloa, irakurle maiteak, karakolaren izena dezute euskeraz. Eibartar bati eziozu karakola entzungo... GAINONTZEAN ERDELTZ ITZ ASKO sartzen badituzte ere, itz batzuk guk baino jatorrago dituzte eibartarrek".

Betiko leloa. Noiz ohartu behar ote dugu, bakoitza bere euskalkian barna, ez dagoela euskara gaizki mintzo den herririk? Funtsean ohitura arazo da. Zenbait herririk hitz batzuk erabili ohi ditu erdaraz, bestek beste batzuk. Errurik gabeak bota beza lehen harria.

Tartean, posturatan hasiez gero, baietz giputzek zuzentzen dituzten hitz bakoitzeko, guk berek esan ohi duten beste horrenbeste salatu!

● Azkoitian, "Elisabet" jarri nahi izan zioten haur jaio berri bati orain dela urtebete. Ezetz, hori ez dela posible. Izena, Isabel omen.

Gure neskak "Isabel" bataiatu zuten, baina errejistro arduradunak idazkera ulergaitza, nonbait. Eta horra non, urtebetera, agiri guztietan ISABA. Amaika ikusteko jaio ginen, bai!

IKASTOLA HIZTEGIA

Irakurlea oroi daitekeen, Euskaltzaindiaren zuzendaritzapean jo eta ke lanean dihardu Donostiako batzorde batek Zortzi urte arteko ikastola hiztegia burutu asmoz.

Irakurleak dakikeenez ere —honetaz zerbait baino gehiago esanak bait gara lehen ere—, zenbait erdal hitz zerrenda euskaltzain, jakintsu, irakasle eta laguntzaileen artean banatu ohi da, hitz bakoitzeko nor bere itzulpen aukerakoa jar dezan. Iritzi guzti hoik Donostiako batzordeak bildu eta parekatu ondoren, berriz bidali ohi zaie laguntzaileei, azken zuzenketak egin ahal izateko. Azkenik, hitz zerrendak, berriz, batzordeak aztertzen ditu eta Euskaltzaindiari proposatzen zaizkie onar edo bazter ditzan.

Era honetan, lehen hiru izen zerrendak (339 hitz) onartuak ditugu duela zenbait hilabete. Orain, berriz, 4, 5 eta 6garren. zerrendak Euskaltzaindiak ofizialki onartu berri ditu (217 hitz).

Lagarren zerrenda giza gorputzari, gaixoaldi eta medikuntzari dagokie. Bostgarrena jan-edan eta sukalgintzari. Seigarrena, azkenik, arropa, jantzi, jostun eta gainontzekoei.

BI LIBURU GAZTELANIAZ

"Añamendi" liburu sortak arestian eskaini digu Pilar de Cuadra idazlearen Pulso y Perfil de Guipúzcoa deritzan liburuxka. Abuztuaren lehen astean Bergara kaleko (Donostia) liburu denda batetan bere zenbait izenpetzen ihardun zuten gure idazle horrek.

Bide zuzenetik dakigunez, Pilar de Cuadren ustetan bere liburu horrek arrakasta handia izan du gazteen artean: "...ha causado impacto entre los jóvenes... como tiene mucho de protesta...". Hau da norberak esan eta norberak sinetsi!

Gure ustetan, Pilar de Cuadren liburu honetan azaldu digun poesiagintza, eraz eta molde, "demodé" dago; berdin apaiz batek egin dion itzulpena, eta, funtsean, batz bestea, "Añamendi" sorta guztia.

Dena den, liburu honek izanen du (gustoak gusto) tokiak "euskal liburutegi" batetan baino gehiagotan. Eta honela gabilta...

● Aulestiar bati esker eskura ahal izan dugu beste liburu berri bat, gaztelaniaz idatzia hau ere, baina arraz desberdina. Muerte en Murelaga. El contexto de la muerte en el País Vasco deritza honi, eta Renoko (USA) Unibersitatean Antropologia irakasle den William A. Douglass jakintsuak moldatua da.

Douglass jauna zenbait hilabetetan bizi izan zen Murelaga (Aulestia) 1965 eta 1966 urteetan, bertako heriotzarekiko zentzu, usuario eta portaera aztertuz eta ikertuz.

Aipatu gai honi atxikiz, liburu mardula benetan Bartzelonako "Barral" Editorialak argitara eman diguna. Egundainoko ikerketa lana bildua bertan, eta liburuan barrena nabari da, Murelagan bizi denboraz egilea erabat jabetu zela gaiaren mamiaz, bai eta aulestiarren pentsakera eta bizitzaz ere, halaber bertako euskalkiaren berezitasunez.

Azken aldean, apendiz gisa, egilea euskal hileta ohitura orokorre atxikitzen zaie, euskal autoreak (Barandiaran eta beste) inork bezain ondo ezagutzen dituela adiaraziz, eta esku artean darabilen gaiari buruzko bibliografia ugaria aipatuz.

VASCUENCE SIGLO XX

Bilbaoko "El Correo Español - El Pueblo Vasco" egunkariak El Vasuence en el Siglo XX izenburuko zenbait orrialde eskaini berri digu abuztuaren lehen. Euskaldunak garen aldetik lotsa gara ere horrelako emaitza tristerik argitara emana ikustean.

Noski, irakurleak badaki jakin zein ahul den Bilbaoko egunkari hori euskara arloan, eta zer guti egin duen (ezer ez) euskararen alde. Kokodrilo-negarrari ekitea baino hobe luke sailtxo bat euskaraz eskaini. Dena den, urtean behin horrelako "special" bat eskaintzea komenigarriago zaio bere "linean" jarrai ahal izateko, edozein prezioetan nolabaiteko lehiatilatxo bat lortzeko zenbait ganorabako amor emateko prest dagoen artean.

Orrialde morderka horrek Siglo XX "ponpoxua" merezi duenik ez zaigu iruditzen, agian hobeto litzateke 1.º Tercio Siglo XX, garai hura aspalditxo joan zela zenbait ohartu ez bada ere.

Hauk honela, eta direnak direla, Kardaberaz Bazkunen Liburuak, Euskera Basico (Montiano), Alkartasun Zarrak, Alkartasun Berria, Barriona, Ebanjelo Alkartuak, Bible Saindua (Duvoisin), eta Euskal Literatura (Onaindia) liburuak egungo euskal literaturaren fruitu hautatu bezala aurkezteak ez gaitu batere harritzen. Egunkari horren zuzendaria pozaren pozez egon daiteke bere egunkariak eman duen "lehen eskuko" informazioatik.

Azkenik, "naufrajio" honetatik Eusebio Erkiaga eta Jaime Kerexeta salba daitezke, horrelako orrialde sorta batetan lankide agertzen zaizkigun arren, gutienik beren gai eta jokerei serio eta zuhurki jarraitzen diete eta.

"El Correo"ko idazlan hauk agertu eta biharamunean, Migel Angel Astiz kazetariak erabat bestelakorik azaltzen zuen "La Gaceta del Norte" egunkarian. Izan ere, euskaraz nahiz erdaraz, pentsamolde batez zein beste, iritzi bateko zein besteko, batzuk argiak dira eta beste batzuk ez hain beste.

Gizonok lau mailatan berezi ginduen arrazoia nonbait, alegia: Argiak, iniziatibadun argiak, tontoak eta iniziatibadun tontoak. Azken hauk dira, jakina, "peligrosoenak".

BAXENABARRETIK

Baxenabarreko Larzabaletik eskura ahal izan dugu Santos Beloki aita frantziskotarraren gutun bat, bai eta erantsirik bidaltzen digun Kantu Berrien Lehen Prima delakoaren araudia ere, ZENBAT GARA sail honetan agertaraz dezagun errekuarekin. Hona hemen, hitzez hitz, harako ahaudia, irakurleak hartaz jakin dezan alde batetatik, eta ipar aldeko euskara ezagutzen ere ahalegin dadin:

Duela lau urte hasi zuen Oztibarrek Euskal kantufestivala zelebratzen. Eta behar dugu erran haste hastetik arrakasta gaitza ukan zuela. Baina festival hori kantuxaharrendako bakarrik egin zen. Aurten aldiz, kantuxaharren zoin gehiagoka bazter utzi gabe, kanbiamendu inportante bat izango du Oztibarreko pestak, kantu berrien sariketa, alegia.

Huna primaketa edo sariketa hunen erreglamendua:

1) Primaketa hau egin da bi euskaldetako (Hego eta Ipar aldeko) euskaldun kantu egileentzat. Musika izan ditate batena eta hitzak beste batena.

2) Kantu berria... erran nahi dugu, oraino publikoan kantatua edo agertua izan ez dena. Edo ez bederen, publiko inportante baten aintzinean. Kantua, egileak berak edo bertze batek kantatzen ahal du.

3) Kantu gaia, bakoitxak hauta dezala bere jitearen arabera. Ahalaz, Euskal Herriari eta euskaldungoari hobe-kenik doazkon betidaniko balioez kondua atxikitz.

4) Kantu egileari galdegiten edo eskatzen diogu izenen emaita iraila edo buruillaren lehenerako. Adreza huntarat: OZTIBARRE BAT Presbitero de Larceveau 64620 ST. JEAN PIED DE PORT

5) Kantuari balio handiago baten emaita, oraino kantatze moldeari jarraitzeko, eta denek eta bakoitxak xantza berak izan ditzaten soinuarekin lagunduak izanen dira: Bateria, kitarra tronpetak, akordeon elektronikoak...

Soinulariek beren lana hobeki prepara dezaten, kantu berri egileek igor dezatela beren kantua ezarria magnetofoneko zinta batean, eta ahalaz musika izkiriok, berantenz irailaren 15-erako adreza huntarat:

Mr. Bernard HIRIGOYEN

"Galtxitaburia"

GAMARTHE

64620 SR. JEAN PIED DE PORT

6) Bi prima edo sari diferentak izanen dira iadanik kantu berriak egiteko usaia dutenendako eta lehen aldikotz egiten dutenendako. Sariak balio handikoak izanen dira. Baina juk dute finkatuko kantua balioa ikusiz, musika eta hitzen balioa, interpretazioarena eta jendearen artean ukan duen arrakastarena.

JAKITEAK EZ DU KALTERIK Ba ahal dakizu Urretxua, Zumarra, Legazpia eta Ezkiogakoei "Otomotzak" esaten dietela?

● Ba ahal dakizu Eibarko Club Deportivo delakoan barrena "Natura-zaleak" izeneko elkarte berri bat sortzeko dela?

● Ba ahal dakizu Mallabiako idazlehiaketan parte hartu duten idazlan guztiak (hitz lauz zein bertsoz, nagusi nahiz ume) "h"z idatziak azaldu direla?

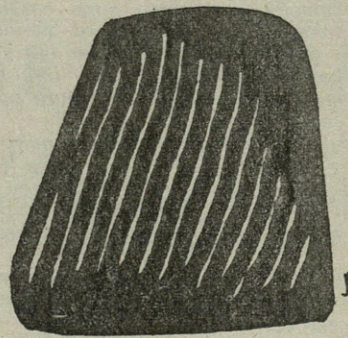
● Ba ahal dakizu Gipuzkoako % 71 basoa eta mendia dela.

● Ba ahal dakizu Gesalibarko Santa Agedan dauden gaixoen artean gehienak edanaren kalteagatik daudela?

● Obanos-ko "Misterioa" ospatzen ari garela (abuztuaren 20tik 27ra.), bertako Arnotegi Andra Mariaren izenak ez duela esan gura ARNO(ARDO)-TEGI, ARRANO-TEGI baizik?

● Aurtengoa txakolin urte ona (omen) delarik, ba ahal dakizu "Getariako" txakolina Errioxatik ekartzen dela?

AMATINO

Ezker berria nora gabe: Marcuse, berriz ere profeta

Euskal herri-mugimendua krisi batetan erori dela, edo bota dugula, dirudi. Eta European eta Amerikan ere, ezker berria orientazioa galdurik, nora gabe, estrategia berriren bat bururatu beharrean, aurkitzen da.

European eta Amerikan ezker berria sortarazi zuten faktore inportanteenak bezala, agian laurok kontu litezke:

1. Mendebaleko ezkerreko konpromiso gehiegik sareek harrapatuak eta zahartuak zegoela: hein handi batetan behintzat sistimak azpiraturik, eta teoria zaharrei atxikirik. Ezkerreko gizarte-kritikak jadanik ez zuten gazte asko konbentzitzen. Halaber, gazteon ustez, ezkerreko teoria sozialistak zaharkituta daude: gizarte moderno batetarako modelo sozialistak ez da oraindik pentsatu, eta Alderdi (sozialista edo komunista) klasikoaren modeloez ez dute gizarte aurreratu eta teknifikatu honetarako balio.

2. Desestalinizazioaz gero, batez ere eguzkialdean, ezker marxista klasikoaren (hau da, komunismoaren) gaitzak gero eta nabarmenago agertzen zirela. Gizartearen antolamendu sozial eta politikoan, baita: langileen erakunde libre eta beregain denik ez dago. Sindikatik edo Alderdi ere ez. Herri-eritzi librerik ez. Aginpidearen kontrolik ez herriaren esku. Laburki: aginpide autoritarioa eta gizartearen antolamendu hierarkikoa, burokraziak eta errepresioak hesiturik, bizitza sozial eta politikoan bezalaxe, produzio harremanetan.

3. Bestalde, komunistek sistima ekonomikorik efektiboa, azkarrena eta produzioren bezala gomendatzen zuten beren produzio-sistima: lortu dituzten aurrerapen industrial izugarriengatik harrotozen ziren. Plangintzaren arrazoizotasuna goraltzen zuten. Kapitalismoari "produzio-sistima irrazionala" zerriztzen, etab. Baina sistima sozialista sobietarraren produziotasunari ere geroz-eta aje eta akats gehiago agertu zaizkio. "Lehenengo industrializazioarako" modelo baliagarria badirudi ere, industria teknologikoaren faserako desbentajan ageri da, dirudienez.

Eta egiazki sistimarik produzioren izango balitz ere, ezker berria ez litzake horrekin bakarrik kontentatuko. Marxek eta Engelsek sistima sozialista kapitalista baino efektiboagoa izango zela itxaroten zuten: sistima zuzenagoa izango omen zelako, gizonek libre eta gustora lanegingo omen zutelako, ez lanaren antolaketa errepresiboagoak efektibitate gehiago lor lezakeelako. Ezker berriak, Marxek bezala, lan efektiboagoa ez baina

"lan askatua" nahi du, eta produzio-efektibitatea ez du (izatekotan ere) askatasunaren ondorio bezala baizik onesten. Bestela faxistek ere arrazoi lukete.

Beraz, ezker berriak ez zedukan kapitalismoaren alternatiba antzean "modelo sobietarra" eskaintzerik. Une batez Cuba aipatzen zen: baina hau, dagoeneko, sobietarrek beren manupera bildurik dago. Orain, batzutan, Txina aipatzen da.

Ezker berria alde bietara zen kritiko, horregatik: sistima biak kritikatu zituen, nola amerikanoa hala sobietarra. Eta hau biok zuden, orobat, ezker berriaren kontra. Alderdi Komunista klasikoak ezker berriekin konforme ez egotea konprengarri bazen ere, de fakto ezker berriak Parisen, Berlinen, Tokion eta Washingtonen errebolta-tzen ziren: eta benetan harrigarri gertatzen zen, hortakoz, Alderdi Komunista errebolta hura aprobetxatzen ere ia batere ez saiatzea, berandu arte behintzat. Alderantziz, kapitalistekin batera ziharduten, ezker berria hondatzeko.

Inondik ere ezker berrien mugimendua ez zen Moskuren planetan ongi koadratzen: Moskuk mendebaleak baino ere garrazkiago eta intoleranteago erreazionatu zuen ezker berriaren kontra.

4. Ezker berriari zeragion laugarren faktorea Hirugarren Munduaren burruka zen. Bi blokeen arteko konfliktu gogorrenak Hirugarren Munduan lehertu dira. Baina dudagarria da, jadanik, mundu honetako antinomiarik gogorre-na bi blokeen arteko ote den, eta ez herri aurreratu eta atzeratu arteko. Lur-globoaren iparraldeko nazio aurreratuak (USA/Canada, Europa, URSS, Japon) interes-batasun haundia dute beren artean, globoaren hegoaldeko nazioekin edo Hirugarren Munduarekin baino. Hau da, beren interesen burrukak egin arren, hegoaldeari buruz interes komun asko dute, eta, interesok gidaturik, erraz elkar hartzen dute, beren komunitate interesaz zaintzeko.

Batez ere Ipar-Amerikan, baina European ere bai, Vietnamgo gudua izan da ezker berriari gehiena darrigona. Eta esan liteke, arrunki, ia ezker berriaren ekinza guziki Hirugarren Munduari begiratzen ziotela. Halabaina, Hirugarren Munduan ere, biziki nahasturik zegoen egoera: batetik, potentzia haundiek

«...gainerontzeko mundu guztiak hoiaren obediencia barruan ibili beharko du hemendik aurrera...»

geroz-eta gehiago errespetatzen zizuten batak bestearen interesak. Eta, bestetik, Hirugarren Munduan bertan estrategia ezberdinak zera-mazkiten ezkerrekoak: Alderdi Komunista klasikoak eta iraultzagile berriak (gerrileroak, tupamaroak, etab.) elkarrengandik urrundu izanik, ezker berriak bigarren alde jartzen ziren.

Horiek supiztu zuten eta indartu zuten ezker berria. Beste faktore batzuk, 1) edozein ezkerreko eragile arrunt dira, eta ez dago aipatu beharrik: mendebale kapitalistak gizarte biziera, adibidez, edo 2) leku-une mugatu batzuetako espezi-fikoak ziren: minorien problemak, esaterako (hala nola beltzak Amerikan, nazio-haizak beste toki batzutan, etab.).

Ikusten denez, ezker berriak bi blokeen kontrariotasuna behar zuen bizitzeko eta gizarteari eragiteko. Konfliktuak behar zituen. Bien kontrariotasunaren erdian aurkitzen zuen leku eta orientazio. demokratikoa radikal batetik eta sozialista radikal bestetik. Joera ezberdinon konfliktuak behar zituen, batez ere, gizarte forma hauen gaitzuneak salatze eta puntualki ikusarazteko. Konfliktu hauetan bi blokeek beste inola baino hobeto behartzen bait zuten batak bestea

desmaskaratzera eta beren interes gorritan biluzi agertzera.

Mundua, ordea, "dimensio bako-reko" gizartera doa bortizki. Haundien gaurko interesek, konfliktuak itotzera edo ahaztera daramazki. Adiskidetzera. Kapitalisten eta komunisten komunitate interes gero eta indartzenago eta berari da. Eta ezker berriak, orain artean zedukan orientazioa, galtzen du.

Zeren-eta orain arte gutenez interes diferenteen eta joera diferenteen, burruka moderatu bat baldin bazegoen, orain interes haiek bategingo dutela, eta mundu guztiaren interes nagusi bakar haren mende lotu nahiko dela, bait dirudi: Sobiet Batasunaren eta USA-ren gaurko interes nagusia bion elkartasuna lortzea bada, gainerontzeko mundu guztiak —Hirugarren Munduak batez ere— interes horren obediencia barruan ibili beharko du hemendik aurrera. Zer egingo du Txinak? Horrek kezkatzen ditu bi haundiak batez ere Sobiet Batasuna.

Prozesu honi askok igarri baldin hazion, inork ez zuen Marcusek bezain ongi hauteman. Jadanik 1970-eko kurko batzuetan salatu zuena, 1972-ko "Kontrairaultza eta errebolta" liburuan xehekiago aztertu di-

gu, ezker berriaren kritika zorrotz batekin batera.

Luzarora, Marcusek uste duenez, komunistak eta kapitalistak elkartasun politiko batetarako doaz. Eta ezker berriak biek enbarazo bat ikusiko dute, beren "errealismoa" eta interes-koesistentzia oraingo zamatzerik ez badu ere, nekagarri eta higuigarri gerta daitekeena. Ezker berriak biak kontra edukiko ditu, eta bien kontra ihardun beharko du. Baina, batez ere, biek sortu nahi duten "konfliktu-rik gabeko" kontsumo-gizarte, edukiko du ezker berriak bere kontra: interes bat bakarreko gizarte.

Orain arteko asmo eta obligazioak utzi, iraultza asmoak nahiz demokraziaren begirunea (Watergate!), eta mundua interes baten inguruan "restaurazioari" ekitera doa: posizioak hobetu nahiak ez baina finkatu eta indartu nahiak agintzen du jadanik; aurreratu nahiak ez baina irmotu nahiak. Ez mundua demokratizatu, eta ez gizarteak irauli, nahi dute haundiek: gauzak dauden bezala utzi, ta aberastu, nahi dute bakarrik.

Munduaren gaurko status quo-ak bi haundien bedekazioa du.

JOXE AZURMENDI

ESTABLECIMIENTOS FERRETERIA
ayestaran
DONOSTIA
BURNI - SALGAIK
Urbeta, 25

ELECTRODOMESTICOS
ETXERAKO ELEKTRO-
TRESNAK
Urbeta, 27 - Isabel II, 2

RAILITE
LEGEZKO
ZABALTXAILLEA
Aldaconea, 4

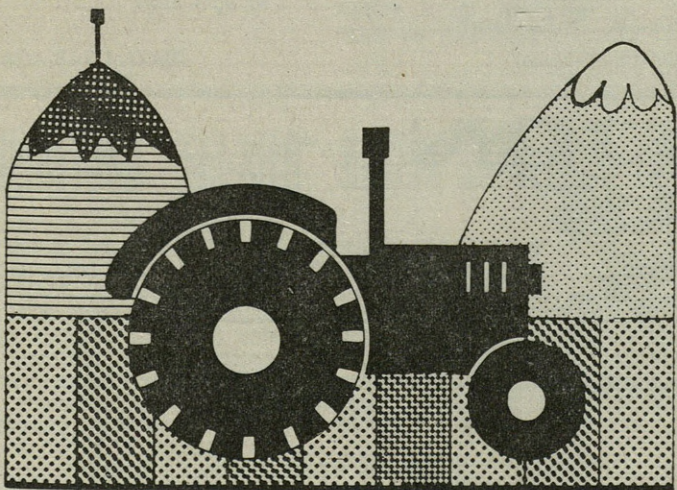
Urrutizkifak:
44300 ta 42970

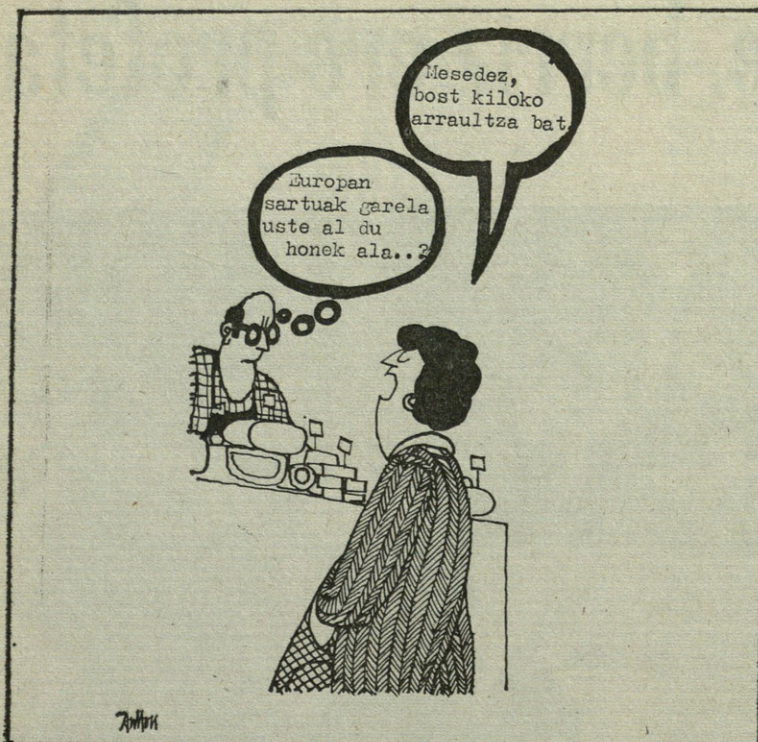
GIPUZKOA'KO NEKAZARITZA PIZTU ETA INDARTU

Gure ardurarik audienetako bat, Gipuzkoa'ko nekazaritza piztu eta indartzea da; era ontan, probintziko aberastasuna geitu egiten bai dugu. Gure laguntzakin:

- maisterrak bere baserria erosi dezake.
 - nekazaritzarako tresnak erosi.
 - abereentzat dituan ikulluak berritu.
 - kasta oneko beiak erosi.
- Gizarte atsegiñagoa egin.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA

Bizitako pasarteak

ELKARREKIN

«Maitetxu: behin batean esan zidan bildurra zeniola zahartzaro-ari...»

—Mañuela, zenbat urte?

—Nork daki, Joxe.
(isiltasun luze bat)

AITONAK.—Hamabi seme-alaba, zazpi suhi, hiru errain, hoge eta zortzi iloba, sei biloba...

AMONAK.—Jainkoak nahi haina.

AIT.—Orduan asko eskatzen zuen, nonbait.

AMO.—Hala zioten apaizek.

AIT.—Gaur guttiago behar dela agintzen omen du.

AMO.—Bat edo bi.

AIT.—Guk hamabi.

AMO.—Hil zitzaiguna, hamairu.

AIT.—Gerla hura izan ez balitz!

AMO.—Zeruan dugu.

AIT.—Ez omen da zerurik.

(zalantzaren isila)

AIT.—Hamar ume esposatuak.

AMO.—Bata fraile.

AIT.—American.

AMO.—Bestea monja.

AIT.—Castillan.

AMO.—Jainkoagatik.

AIT.—Eta deabruagatik!

AMO.—Etxetik urrun.

AIT.—Euskal Herritik aparte.

AMO.—Nork esan?

AIT.—Soinekoak erauntzi.

AMO.—Konbentuak utzi.

AIT.—Eta ezkondu egin dira.

(minaren isila. Eleiz dorreko kanpala arratseko zortziak jo-tzen hasi da, baina pisu biak lurra jo diote eta lauean geratu).

—Mañuela, zenbat urte?

—Nork daki, Joxe?

AIT.—Berrogei mila jezetatan erosi nuen baserria. Bost behi, idi pare, sei zerri, ehun ardi, mando bat.

AMO.—Hamabost oilo oilarrarekin.

AIT.—Borda bat, bost soro, lau belardi, eta pinudia.

AMO.—Baratza.

AIT.—Ganbara zabala, ikuilu eroso, sukalde beroa.

AMO.—Lo gela txukunak...

AIT.—Geuk geure gerriz jasoak.

AMO.—Hamaika bider!

AIT.—Salmentan, miloi t'erdian salduko ote diren daude.

AMO.—Eta pinudia.

AIT.—Izozteak eraman zuen.

(arrabiaren isila)

AIT.—Bittor dugu ondorengo, etxera erraina berarekin.

AMO.—Kattalin.

AIT.—Etorri berrian ez zen emakume txarra.

AMO.—Gaztea.

AIT.—Gu ere lehen...

AMO.—Baina gaur...

AIT.—Ume bihurtu garela diote, eta ez dugula zuzenik egiten.

AMO.—Zahartu.

AIT.—Alferra ni, alferra zu.

AMO.—Badakizu.

AIT.—Kopatxo bat edango banu!

AMO.—Kafetxo bat!

AIT.—Ez zaigu komeni.
(hotzaren isila)

—Mañuela, zenbat urte?

—Ahal dakit, Joxe?

AIT.—Halaz ere, ni hemen jaio nintzen, eta etxeko semearen ondoan bizi nahi nuke.

AMO.—Zortzi alaba ditut, nere gisara, ama utzi eta auzora ezkonduak. Ni haietara joango nintzake.

AIT.—Etxetik kanpora ez gara hobeki biziko.

AMO.—Zein da gure etxea?

AIT.—Hauxe!

AMO.—Nik ez dut etxerik.

AIT.—Bai. Baduzu.

AMO.—.....

AIT.—Hau da zure etxea.

AMO.—.....

AIT.—Mañuela!

AMO.—Joxe!

AIT.—Zaude.

AMO.—Atoz.

AIT.—Hainbat urtetan hemen bizi izan gara elkarrekin.

AMO.—Orain arte ni zurekin, gaurtik zu nerekin.

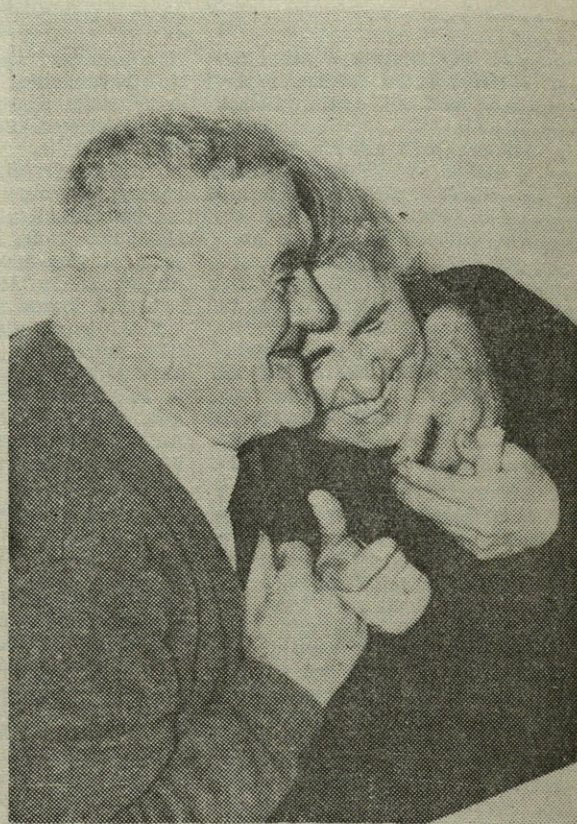
AIT.—Mañuela!!

AMO.—Joxe!!

(isiltasun luzea: malko bat. Sukalde zokora gaua jautsi da. Ez da argirik. Senarrak ezkerreko besoa lepora dio emazteari, eta besarkada heresia emanaz:)

—Mañuela, zenbat urte?

—Ahal dakit, Joxe?

—Mañuela, zenbat urte?

—Nork daki, Joxe!

AIT.—Nik bai, badakit.

AMO.—Bai ote?

AIT.—Berrogei eta hamar. Berrogei eta hamar gaurko gauaz betetzen dira.

AMO.—Berrogei-e-ta-ha-mar...

AIT.—Eta bizi gara oraindik. Behar dugu bizi.

AMO.—Elkarrekin.

AIT.—Ni zurekin, zu nerekin.

AMO.—Beti elkarrekin.

AIT.—Galdu dira ohitura zaharrak. Ihes egin du lehengo munduak. Hau ez da gure etxea. Zer egingo dugu? Etsi?

AMO.—Ez.

AIT.—Lehen bazen zerua.

AMO.—Gaur ere bai.

AIT.—Lehen baziren izarrak.

AMO.—Gaur ere bai.

AIT.—Lehen onak ziren seme-alabak.

AMO.—Gaur ere bai.

AIT.—Lehen bagenuen etxerik.

AMO.—Gaur ere bai.

AIT.—Seme-alabak non bizi diren, gu ere han biziko gara.

AMO.—Elkarrekin.

AIT.—Geureak ditugu.

AMO.—Maite ditugu.

(maitasun isilaren isiltasuna. Bat batean, Iberdueroren argi indarrez argitu da sukalde osoa: butanoa, irratia eta te-lebista... Argi gehiegi. Lotsatu egin dira).

INAKI USABIAGA

TRANSPORTES **azkar**

ERAMAN-EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alcantar, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean Iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

Aptdo. 1381

Donosti'ko
Erri-Etxe'ko Aurrerki Kutxa

EUSKAL IRRATI
SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGI
Zatoz gugana anuntzio honekin
eta KANARIAS-en baino merkeago
erosiko duzu zure erlojua

Matxin Arzu, 1

ONDARRABI

DEPURACION
DE AGUAS
S. A.

Ur lanetan eta zereginetan berezia
edangarri, lantegiko eta igeritako urak gertutzeko
zikindutako urak garbitzeko.

Urrut. 32 37 00 - 31 00 10 - 32 37 01
Gordoniz, 44

BILRAO

LIBURUAK

MUNIBE 73.1

Aranzadi Elkartekoek hartu genuen, duela zenbait denbora, MUNIBE aldizkariaren lehen ale edo faszikuloa; batere ez baino berandu bederen ia beti hobe dela-ta laburpen bat egitera gatoz.

Amaikaren bat lanek osatzen dute ale honen luze zabal aberatsa, gai eta idazle aldetikoa.

CONTRIBUCION A UN SUPLEMENTO DEL "CATALOGO DOLMENICO DEL PAIS VASCO" DE JESUS ELOSEGUIL. Tomás López Sellés.

Oraindik argitara gabeko lehen-historiako azken aldiko hilobi edo oroitarrien berri ematen digu.

Bederatzi harrespil (cronlech), bederatzi trikuarri (dolmen), iruinarrri (menhir) bat eta hiru tumulo aipatzen ditu Euskal Herrian zehar. Lan hau zortzi argazkiz orniturik datorrigu. Egiten duen eskaerari lotua dago lanaren izen burua, zera alegia, argitara ditzala Jesus Elosegik 1953 geroztik agertu diren trikuarri eta besteak, bere orduko liburuen eraskin bezala.

HALLAZGO DE UN MENHIR EN LA SIERRA DE UR-BASA. Fermín de Leizaola.

Lanaren bukaeran dakarkian laburpenean nahiko adierazia gelditzen da bere lanaren muina: "Lantxo honetan, Urbasako Eskiza zelaian inguruetan, Bretxagaina deitutako lekuan aurkitzen den iruinarrriaren berri adierazten dugu".

"Iruinarrria zutik dago, baina okerturik eta agertzen den zatiak 2,84 m. neurten du. Karaitz zurizkoa da eta itxuraz landugabea"...

IRUN ROMANO. Ignacio Barandiaran.

Duela urtebete inguru Irunen eman zuen hitzaldi bat agertzen digu Munibe honetan. Irun dugu Gipuzkoan aurkitutako erromatar lehen hiria eta bakarra, eta aberatsa berak dioskuna.

Beste aldetik Ama Xantalen ermitatxoa, 1900 urtetan izan dena gaur agertuaz: lehenik herri, geroz erromatar hillerri edo kanposantu. Gainean Erromatar eliza daitekeen etxe bat, gero Erdi-Haraoan kristau eliza izan zenaren agiriak eta denaren gainetik egungo ermita. Toki horrek aspaldidanik du, beraz, erlijiozko kutsua.

Hauetatik eta idazle zaharretatik gure Herriaz jakin daitekena, hermen duzu jarria, gure Herriak erromatarrekin izan zitzaizkeen harremanez batez ere.

EUSKO FOLKORE. Jose Migel Barandiaran.

Muniben ohi denez lau bat orrialde eskaintzen dizkigu Don Jose Migelek, sorginen berri emanez oraingo honetan. Erabili izan dituzten tresnaz, agerketaz, tab.

DISTINCION CRANEAL ENTRE MARTA — LEPATXURI — Y LA FOINA — LEPAHORI

"Lan honetan lepatxuri (Martes foina) eta lephori (M. martes) buruhezurretan dituzten ezberdintasunak aztertzen ditut, metodo berri bat erabiliaz. Bi mueta hauek kopeta-hezurrean dira ezberdin, metodo honek adierazten digunez".

CONTRIBUCION AL CONOCIMIENTO DE Micromys minutus (Sagua) EN EL CANTABRICO. Javier Zabala.

Gure langile gazteak lan ona bezain jakingarriaz eman die hasiera bere azterketa lanei. "Iberika Peninsulako leku berri batzutan ere agertu da Micromys minutus delako sagua. Hauen berri ematen dut lan honetan. Euskalerrian ez zen gaurdaino ezagutzen. Ontzen hariletan (egrapila) aurkitu dira, Tito alba (ontza) delakoarenetan hain zuzen. Neurri, Bi oso-oso ere ha-rrapatu ditugu, larru eta guzti. Peninsulan, lehendabizikoak dira".

HALLAZGO DE Coluber viridiflavus (sugea) EN EL PAIS VASCO. Jose Antonio Albisu y Pedro Suquia.

Suge mueta hau Olagain Basoan Arruiz eta Urriza (Nafarroa) tartean aurkitu zuten. Europar ez zen egundaino hain sartalderuntz ezagutzen. 125 zm. luze suge hau, beltz eta hori tantoak ditu bizkar aldean eta hori du sabel aldean.

UNA NUEVA RAZA PARA LA PENINSULA IBERICA DE Plebejus hispana (tximeleta). C. Gomez de Aizpurua y F. Fernandez Rubio.

Jabierren (Nabarran) aurkitu duten tximeleta sail bat. Oraindaino eginda zeuden sailetan kokatzerik ahal ez-ta, sail berri bat sortu dute. Jabierren aurkitu denez gero "javieri" izena eman diote, beraz, sail hau Plebejus hispana javieri izanen da.

NOTA SOBRE UNA FORMA PROXIMA A LA Leptidea sinapsis colladoi (tximeleta). C. Gomez de Aizpurua y F. Fernandez Rubio.

Tximeleta honek aurreko hegaletan mantxa beltz bana ditu. Mantxa hau lerro zuri batek erdibanatzen duela. Granadan da bereziki zabaldua. Cazorla mendikatean aurrekoek bezelako mantxa duena aurkitu dute, baina mantxa hori zerbait ezberdin duena. Tximeleta bakarra harapatu dute dirudienez, eta aztertzaileek gehiagoren beharra aitortzen dute sail bezala ote den alde hori, edo-ta ale bakar batetan bakarrik den jakiteko.

CATALOGO MICOLOGICO DEL PAIS VASCO. Sección de Micología.

Euskalerriko ondoen katalogoa osatzen badoakigu. Mila mueta inguru agertzen dituzte ale honetan zerrenda eran, Micologia Taldekoek.

Orain dela hiru hilabete eskuetara zitzaigun MUNIBE alearen berri eman dizuegu. Datorrenean, garaizxeago idazten saiatuko gara. MUNIBE 1973/I ARANZADI NATURA ELKARTEA MUSEO SAN TELMO. DONOSTIA.

Xabier I. eta Marzelino A. Aranzadi Elkarteko

URNIETAKO "EGI-BILA" ANTZEZ TALDEAREN DEIA

Lerro hauen bitartez dei bat egiten diegu euskal antzez krea-tzaile guztiei eta batez ere bere lanak argitaratu ez dituztenei (AGORA Sariketan sarituak izan ez direnei eta abar...).

Mila kausa direla ta, Euskal-Herrian, obra asko daude ilunpe-tan Hutsune hau bete nahiaz, euskal teatroari bultzada bat eman nahiaz, eta gure taldearen etor lanari begiratuaz, pozik ezagutu eta ikertuko genituzke beren obrak, beren lanak.

Harreman estuagoak nahi badituzue, edo obrak bidaltzeko prest bazarete, hemen doa gure zuzenbidea.

Esker mila aurretik.
Maria Arizmendi isasa (taldearen zuzendaria)
Casa Arizmendi

"BART AMARRETAN" eta

"GOIZIAN GOIZIK"

kanta zaharrak

Z. ARGIAren 544. zenbakian (abuztuaren bostekoa) irakurri berri dut Gorka Knörr-ek Arabako kanta zaharrez idatzi duenn lan polita. Bertan, 16garren orrialdean jartzen duen bertsoa, G. Knörr berberari entzun nion Gasteizko bilera bazkailondoa. Eta, «Bart amarretan» kanta entzutean esan nionaren argigarri, zenbait ohar egingo diot.

Batetik, kanta hori, Eibarren jasoa nuela, habanera doinu. Eta, letra bera ere ez zeharo berdina. Knörr-ek ongi dion bezala, Azkuek Cancionero popular vasco-n dionez, Gipuzkoan «Bart amarretan» kantaren musika zabaldua zen Bilintx-en Loreak udan bertso-letraz kantatzeko. Baina Eibarkoa beste gauza bat da. Hemen, «Bart amarretan»-en bertso-letra kantatzen da (edo zan), esan dudana bezala, habanera doinu. Letra ordea, era honetara:

Bart amarretan dontzeilla [nintzan,

amaiketako ezkondu, amabi santu gabekuetan gelditu nintzan alargun. Ail, zelako sentimentua; ail, zer pea biotzean, amabi santu gabekuetan alargun geldituztean!

Bestetik, Baxenabarren Baxenabarren esango nion, baina Zuberoan esan behar nuen, kanta honen argumetuzkoa bazela beste bat, eta seguru asko bertatik zabaldu-takoaren kimu bat besterik ez zela izango berak kanta-tu zuena (Azkuek Aramaioko Oletan jasoa).

Zuberoako kanta, XVII.mende-koa nonbait, «Goizian goizik» izenez ezagutzen da. Mme. de Villehelio, Sallaberry, Ch. Bordes, Jaurgain, J.K. Gerra, A. Donostia eta Azkuek berak jaso dute. Iku-si R.M. Azkue-ren Cancionero popular vasco-ren 505/508. Hazparneko bati Donibane Lohizunen jaso zion eta gainera Bozateko (Arizkun. Nafarroa) bati ere bai.

Aita Riezuk, bere Flor de canciones populares-en jaso zuen, bukaeran kanta hontaz eginak diren azterketen ohar-rak agertuz. Azkenik, Jon Mirande adiskide gaxoak polizi-
-ipui bat antolatu zuen kanta honen inguru; 1960an «Egan» aldizkarian emana.

Bere lehen bertsoetik ohar-tuko gara bi kanten artean badala ikustekorik, argumen-tuaren aldetik behinik-behin:

Goizian goizik jelki nündüzün, espusa nintzan goizian; Bai eta zetaz ere beztitü ekhia jelkhi zenian; Etxek'andere zabal nündüzün egüerdi erditan, Bai eta ere alhargüntsa gazte ekhia sarthü zenian.

Aita Riezuk lau bertso da-karzki, erdal itzulpenak eta argibidezko oharak gehiturik. Doinuak ez dituzte berdinak, baina hontaz jakitunago dire-nak ikus dezatela elkarren artean zer ikusirik duten.

Kantaren lehen eta bigar-ren bertsoek, Jaurgainek ongi aztertu zuenez, 1633ko ger-takizun bat adierazten dute, Mus de Irigaray Altxakoa Gabriel Loitegi Aintzilako andereñoakin ezkondu zenekoa. Baina hirugarren eta laugar-ren bertsoak, Gerraren erit-ziz, geroztik ezarritakoak izan ditezke, Kataluniako kanta zeharretan ere holako kondaira bat agertzen denez gero.

Dena dela, ezta batere har-ritzekoa kanta zaharren za-balkundea, eta hontaz bada zer ikertu.

Juan San Martin

ZINE

NAGISA OSHIMA

Japongo zinemaren aldaketa, hiru zatitan agertuko ditugu gaurko honetan. Hango zine-industria, urratzen ari diren bide berriak eta Nagisa Oshima-ren lanak aipatuko ditugu batik bat.

Japongo zine-industriak, oparota-sun giroa bizi du. Joan den urtean 500 pelikula adina egin zituzten, eta bostehun hauetatik erdiak erotismo kutsukoak zirela jakiteak, pelikula mota honek munduan zehar duen arrakasta garbi erakusten digu.

Japongo zine-sortzaile etxerik nagusienak bost dira gaur egun: Toei, Toho Shochiku, Daiei eta Nikatsu.

1960. urte inguruan krisis latza jasan zuen hango zine-industriak, eta planteamendu berriak egitera eragin zien beharrak zine-sortzaile etxeei. Etxe bakoitzak arlo bat hartu zuen langai. Harrez gero, Toei, gogorkeriazko filmak egitera saiatzen da. Daiei eta Nikatsu etxeek (elkarlanean 1970. urteaz gero), gela eta kondairazko lanak egiten dituzte: «Buda-ren ipuia», «Harresi handia» eta abar lekuko. Shochiku-k berriz, komeria tankerazko filmak egin ohi ditu.

Horiek horrela, filmik egokienak, enpresa txikiak sortzen dituzte Japonen gaur egun, eta pelikulen sor-keta, nahiz zabalkunde lana, hiru erataria batez ere egiten dute:

A-Filma bukatu ondoren zine-sor-tzaile nagusiekin harremanetan ha-siaz.

B-Diru-neurri jakin batez, zinema-areto jakin batzuetarako pelikulak eginaz (Art Theatre Guil edo antzeko erakundeentzat lan eginaz).

D-Alderdi politiko batzuen babe-sean lanak burutuaz.

Enpresa txikietan lan dagiten zu-zendaririk ezagunenak, hauek dira: —Oshima, Yoshida eta Shinoda, A.T.G. (Art Theatre Guil)-ren agin-duetara.

—Yamako eta Imamura, enpresa handien harremanaz baliaturik.

—Shinsuk Ogawa, talde politi-koen menpean.

Dena den, hango zinea bide be-riak urratzen hasia dugu, azken aldiko pelikulek adi arazten digute-nez. Izan ere zuzendari japonar bakarra ezagutu dugu oraintxe ar-te: Mizoguchi (1899-1956) alegia.

Gizon hau, antzerki lanetan jar-duna dugu, bere lanetan garbiro ikus dezakegunez, eta Yasujiro Oru kin batera (1903-1963), Japongo mai-xu izan da zine-lanetan. Jarraitzaile-rik ere izan du geroztik, eta Ka-neto Shindo dugu ezpairik gabe, hauetan ezagunena. Bere «Ugarte biluzia» pelikulak, Europako atea-k zabaldu zizkion hango zineari.

Hala ere, beste talde batek (1960. an sortutakoak) ezarri dizkio bere-zitasun berriak Japongo zineari, Frantziar «Nouvelle vague» mugi-menduak egin zuen antzera.

1960.ko taldekoak, haurrak ziren bigarren mundu-gerla amaitu ze-nean, eta ez zitzaizkien zine-sor-tzaile etxe handiei atxiki. Ez zuten nonbait, inoren morroi izan nahi.

Zuzendari gazte hauetako bat har-tuko dugu aztergai: Nagisa Oshima. Oshima, 1932.an mundura zen Ja-ponen, eta lehen aipatutako taldea-rekin badu zerikusirik.

Espanian, Benalmadenak jokatu izan dira Oshima-ren lanak, «Cine de autor» delako jaialdian. Kriti-koek aho batez aitortu zuten, goi-mailako zuzendaria dugu japonar hau.

Nahiz Oshima berak, pelikulen bi-dez politikak egiterik ez duela nahi esan, garbi agertzen digu bere la-netan Japongo gizartearen egoera politiko.

Benalmadenara sei film ekarri zi-tuen. Lehenengo erakutsitakoa, «Shi-iku», 1966.an egin zuen, Zenzaburu Ohe-ren nobela bat oinarritzat har-turik.

Ameriketar abiadore bat preso altxa, espetxeratu eta hil egiten dute japonar batzuek.

Nahiz film hau luze xamarra iru-ditu, garbi nabarmentzen da sor-taldeko pentsakera, zineak duen hizketa ezberdinaren bidez. Gero erabiliko «dituen pertsonajeak ere agertzen ditu.

Bigarren azalduetako, «Koshikei» izan zen. 1968.an egin, lehenago-tik beste zortzi pelikula ondu on-doren.

Zuzendaria, tinko agertzen da be-re ueste eta ideietan, lan honetan. «Heriotz-zigorren alde ala aurka-ko zara?» galdutaz hasten da, eta zigorraren aurka mintzatzen direnak (% 71), urkaketa bat ikustera da-ramatzi.

Benalmadenak hirugarrenoz joka-tu zena, «Shinjaku Dorobo Nikki» izan zen. 1968.urtean egin eta Os-hima-k burutu duen lanik zailena. Kolorea ezberdin erabiltzen du, eta gaia hiru alderdiri lotzen dio: La-purreta eta sexo arazoa, antzerkia eta ikasle manifestazio bat. Azke-nera jota, Oshima-k hain maite duen erealitatea eta ahalegiaren arteko dialektika.

Laugarren filma «Shonen» (1969) izan zen, eta zuzendariak egindako lanik errazena da. Familia batetako bizimodua du gaitzat. Egoki eginda-ko pelikula zinez.

Benalmadenak erabilitako bosga-rren eta seigarrenak, «Tokyo sen-su sengo-hiwa» (1970) eta «Gishiki» (1971) ditugu.

1970.ean egindakoak, zinegile ba-tek bere lanetan duen bete beha-rra, eta gizarte politikoan zineak harma bezala duen eragina adiarazi nahi digu.

Pelikulan, zinegile bat azaltzen da, kamara eskuetan zuela manifesta-zio batetan. Poliziek hil egiten du-te, eta ondoren, kamara dela-ta, bere lagunek gogoetari ekiten diote.

Azkenik aipatutako filma, Japong-o burgesiaren aldakuntzari lotu zaio. Ongi merezia zuen Oshima-k Benalmadenak egin zitzaion ome-naldia.

XABIER UNANUE

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gafiara esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

bergara

Aspaldi ontan ez degu izan aukerarik eta ez gogorik gure aldizkari ontan emengo berriak azaltzeko, izan ere lantegi geienak oporretan daudenez geuri ere alako opor gogoia edo nagieria sortu zaigu egun auetan eta egunak joan zitzaizkigun uste baino leenago eta uste baino ugariago; joan zitzaizkigun Dona Mariñe eleiza nagusiko jaiak, jai aundirik ez bazan ere, ba uda aldeko errietako jaiak esan daiteke galtzera dijoazela. Leenago ziran txirrindulari laxterketa, igariketa, kukaiñak, musika eta erromeri alaiak etab. Leenago, poza eta ondo ospatu bearra eta Santa Mariñetarrak bazuten alako umore berezizkoa alako egun googarrian bertako eleiztar batek esaten zuen bezala. "Nor apostolu jatorragorik gure Santamaini baino? Santuetan, aundiña, ederrena, maitagarriena, onena. Txarrena berriz, Santiratu". Viva Santamaini Apostol!

Gizon jator maitagarri aiek joan ziran eta aiekin batera esan daiteke joan zirela errietako nortasun edo istori zati bat.

Mendietan zear ibiltzen geranez mendietako gauzak ikusten ditugu eta au orrela dala gure Udaletxe-ko Obretako Batzordeari (Comisión de Obras) galdera batzuek egitera ausartzen gera.

Ez genduke nai galdera auen bidez eztabaida bati bidea zabaltzea, baiñan erriarrak geran bidez beartuak gaude, eskubide degulako, joan dan igande baten ikusi genuena idaztera.

Pol-Polen asi eta Elosutik zear Araneko indaretzera datozen urak zergatik ez dira igarotzen auzo ontatik aurrera, zergatik dijoaz errekara?

Ur auen bidez Araneko indaretzera (oker ez bagaude) 70 zaldi sortzen zituan. Joandeano urtetan geldi dago. Zergatik?

Ez dakigu gure Udaletxeak nolako antolabideak egin dituan "Aguas del Norte, S.A." elkartearain, baiñan ozo gaizki iduritzen zaizkigu errian alako ur premia dagoanez Pol-Poleko ur bikain paregabeak Deba ibai zikin ortara jaurtitzea.

Jakin zazue, ur oien ekarriera Bergarako erriak utsean ez zituela ekarri eta gaur eguneko obra oiek egitera beartuko bagina Jainkoak daki bakarrik onen balioa zer izango litzatekean.

ORTARA EZ DAGO EZKUBIDERIK!!

Gure lantegiko lagun degun Garmendiatar Maria Karmen, Agirrebeñatar Santosen emazteak, neskatilla bat izan du. Aitzbea izena jarri diote. Zorionak.

Baita, Inzatar Felixen emazteak, Begiristaintar Pakitak, semetxobata. Aitor, izena.

Irizarar Maria Begoña, Inurragitar Jaberren emazteak mutiko bat izan du. Inigo izen polita jarri diote. Zorionak denoi.

Saturrarango ondartzako sokorristei gure txalo beroenak jotzen dizkiegu ondartzako artan giza lan aintzagarria egiten ari direlako.

Joan danastelenez, arratsaldeko bostak laurden gutxi, auengaitik izan ez balitz, zenbait etxetan negarra izango zitzaiekan. Zeuen egin-kizuna oso ondo betetzen dezue. Zorionak.

MENDIKOI

lezo

GURASO ELKARTEKO ESKOLA

Abuztuaren 4ko gauaz geroztik hedaturik daude herrian horrela dioten letero batzu:

"GURASO ELKARTEKO ESKOLA. 1973-74 gn. kursorako EGB-ren lehen eta bigarren maila ezberdinetako ikasle berrientzat izan ematea. Noiztik nora: Abuztuko 6tik 20ra. Non: Eskolan hamarretatik hamabaitara. Edo: Jose Luis Goienetxea garna (Toki Eder etxean. Tfno. 355854) edo Jose Zurutuza (San Juan bidean, 26-4 gn. B Tfno. 356028) zuzenduz". Honeraino letreroak diotena hitzez hitz.

Kronika hau argitaratzen denaroko agian ez du ezertarako balioa

berriak, baina ez da nerea errua. Donostiako erdal egunkarietan biharamunean azaldu zen berria, Lezoko kronikan (nor dugu DV-ko kronista?), eta, noski, letreroak agertu baino lehen bazekitelako.

Nunbait, guk ez dugu erdal egunkarien kategoriarik, edo DV-ko kronista oso espabilatua da edo gu oso baboak. Nork daki?

Ala ahaztu zitzaizkidan. Euskaraz eta erdaraz agertu dituzte; horrela, horrela. Zorionak eta eskerririk asko bidali ez duzuten berriagatik.

ALLERRU

Joan den Uztailaren 20ean, Elkar-te honek bere urteroko Batzar Nagusia izan zuen. Ohiturazkoa den bezala, beranduegi zelako ez nuen deiaren berri ematerik izan. Handik eta hemendik jaso dudanez, jende gutxi bildu omen zen (hau ere ongi errotutako ohitura) eta aipagarri bezala zuzendaritzarako jende berriaren aukeratzea eta dantza-taldearen erakuslearen uztea izan omen ziren.

Zuzendaritza berriari kementsu jarduteko bezala, nola nahi dela, dantza-taldea alde batera ez uzteko eskatzen diot.

HERRIKO LANAK

Poliki poliki, baina aurrera dijoaz. Herriko Etxeko teilatuan erloju berria jarri dute, lau aurpegikoa (aldamenean badiu beshainbeste altaboz baina oraingoz, bederen, ez dute funtzionatzen eta ez dakit zertarako diren); Beheko Plazako komunak ere laster bukatuko dituzte (bazen garaia); Kale Nagusian berriz, espaloak egin nahirik dabil-tzala dirudi; aurtan bukatuko al dute?

FESTAK

Ondarrabian ezik, ingurutako herri guztietan izan ditugu jaiak. Herriko jende asko ikusi dugu, pozik eta jator. Baina Lezokoak ere gainean ditugula-ta, nahiko komeria izandu da gazteriaren artean festarik bai ala festarik ez erabakitze-ko; azkenan, festei baletz esatea erabaki zen. Dena beraz, antolatzailen esku dago; beste urtetan bezalako festa ridikulorik ez al dugu izaten, bestela bagoazke piktora.

Gu ere, Z.A. dela bide, saiatuko gera zerbait berezi egiten.

S.O.S. GAU-IKASTOLA

Lezok euskaldun izaten jarrai-dezan, dei larri bat egiten diet Herriko Elkarteei, eta Ikastolari batez ere; beste urtetan euskara ikaste-ko ikastarorik antolatu ez bada ere, aurtan egin beharrezkoa da eta asmo hau zuzendaritza bakoitzak bere eginbeharren zerrendan aurre-na izan behar luke. Ez dut uste oso zaila denik baina bai benetan premiazkoa. Euskara beharrek egin behar dugu Lezon.

SISTIAGANEKO PELLOK

pasai donibane

HARRI ERORTZE

Uztailaren 25eko arratsean, herriko festak bete-betean ospatzen ari ginalarik, trumoi antzeko zarata handi bat entzun zen herrian. Golezko 5tak ziren. Mendi tontoretatik harri batzuk erori ziren herriko zenbait etxe jo arte.

San Juan kaleko 102 eta 104 etxe-bizitzak batez ere, ondaturak izan ziren. Lehenbiziko etxean, Inialurreta Z. ARGIAren berri-emai-leen etxea hain zuzen, atze-aldeko horma edo pareta hautsiaz, «obus» bat bezala sartu zen bi nexka lotan zeuden gelara. Harri honek, hortan jakintsu diren pertsonak ziotenez, 12 tonelada inguru omen zuen. Zorionez, bi nexka hoiek, 7 eta 11 urte-takoak, atzamar arrastorik gabe salbatuak izan ziren.

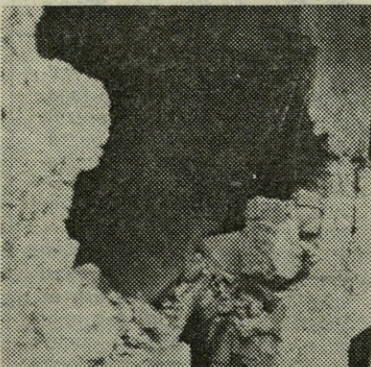
Harria, haizeko mailu bereziekin puskatua izan zen.

Bigarren etxean berriz, beste horrenbesteko harria, teilatutik sartu zen hiru etxe-bizitza deseginik utziaz. Zorionez, hemen ere ez zen

zorigaitztorik gertatu.

Argazkian edo erretratuan ikus dezakezu nola geratu zen hoietako etxe bat.

Beste harri batzuk omen daude zintzilik. Herriko-Etxea, dakigunez, neurriak hartzen ari da; izan ere, ez genduke pentsatu ere nahi zer gertatuko litzakeen, erortzeko zorian arkitzen diren harri hoiek, amilduko balira. Jainkoak libra gaitzala!

12 toneladako harria etxe-gaiñera

SAN JUAN TXAPELDUN

Gipuzkoako trainerila Txapelketa, S. Inazio egunez, Pasaiko ibaian hain zuzen ospatu zen. Gure herriko arraunlariek Gipuzkoako Txapela jaso zuten, nahiz-eta egun honetako estropada galduta izan. Aurrera motellak eta zorionak!!

PELLO KIRTEN

Herriko-Etxeak zabaldutako esku-ko programetan, Pello Kirten hau sartua zegoen. «El humorista» erderaz, «Jostalaria» euskaraz eta umeentzat zuzendua zegoela zion programak.

Barrabaskeria izugarria iruditzen zait. Izan ere, jendea (okerrago umei) far-eragitea EUSKALDUNA RIDIKULIZATUZ eta lotsagarri jarriaz, euskaldunen kontu bizitzea eta aprobetxatzea da. Eta karidade eza ikaragarria!

Behin bakarrik ikusi izan dut gizon hau. Hamalau urte nituen. Adina edo edade horretan, ez zara konturatzen behar bezala; baina, egia esan, nere ama eta amona arbuizaten (despreziatzen) ari zela iruditu zitzaizkidan. Eta gorrotatu nuen nere baitan. Utikan horrelako gauzak!

MIREN

soraluce

SORALUZEKO GAZTERIA

Izen honekin eta guztientzako, sortu da Soraluzen leku berezi bat. Baina ez da bakarrik lekua merezi duena aipatzea, baizik bertan osatzen den giroa.

Soraluzetar gehienak jakinen dute «Juventud Gonzaga» deitzen zioten elkarteak nolakoa zen, urtean zehar antolatzen bai zituzten estropadak, jaiak, dantza saioak eta beste jaialdi interesgarriak; baina egun batetik bestera gauza hoiek bukatu ziren. Orduan jendearen artean galdera hauek entzuten ziren: zer gertatu da eta zergatik itxi da elkar-tea?

Hiru urte itxita egon da; gazte gehienek, ez zuten ezagutu aurreko elkarteak; ez zekiten zertan gelditu zitzaizkion dantzetako izan zitekeen elkarteak. Batzuek «Junta Provisional» bat osatu ondoren hasi ziren lanean.

Lehenbizi lehengo «Juventud Gonzaga» zuzendariakin eduki zituzten har emanak, eta lanak bete zituztenean agertu zituzten batzar nagusian, irakurri ziren gertatutako akatsak, baita estatutoak eta barriko regimena ere; azkenean, zuzendariak izendatu ziren.

Elkarte berria osatu zenetik, muti eta neskek osatzen duten junta lanean gogor ari da.

Lehenengo antolatutako zuten aste kultural bat; bertan hiru hitzaldi izan ziren: Sexualismoa, Konsumoko gizartea eta Euskal-kulturari buruz; astea amaitzeko Elgoibarko «Koxka» taldeak kanta saioa eman zigan.

Gero haurren marrezki erakusketak eduki genuen. Interesgarria beretan berrehun haurrek eman zigu-

ten irakaspena.

Deba ibarreko Harmaginen larehun urte betetzean ere lan handiak egin zituzten; hitzaldiak eratu, egitaraua euskerara itzuli, bertsolariak, Euskal diska eta liburu azoka eta abar. Hauek eta beste lan batzuk betetzen ditu elkarre berri honek, baina gazteentzako ona bada, hain gazte ez direnentzako ez da. Zeren haiek esaten dute lehen-dik zirela laguntzaileak. Jaunok! zertan gabilta! Ez zen ba desegin lehengo gizartea batzar nagusian? Orduan zergatik interes hori kritikatze. Egin zaitezte laguntzaile eta beste gazte guztiek dituzten eskubideak edukiko dituzte.

Askotan entzun izan dugu Soraluzen ez dagoela gazte jatorri. Realista izango bagina ikusiko genduke zer garrantzi duten horrelako elkarteek jatorrasun hori lortzeko. Gu gazte garalako, dituzten helbuerekin gaude, eta junta osatzen dutenei eskari bat egingen genieke: ari zareten lanean jarrai, gazte guztien eta gure herriaren onerako.

GAZTE TALDE BAT

elizondo

BAZTANDARREN BILTZARRA

Uztailako hilabete hori traketsa baino traketsagoa gertatu zaigu. Hasmentak hasmentatik beti muku eta eguzkirik gabe tarteka euria eta aldizka sapa eta zakar. Txarra kanpuendako eta txarra ere jendearen-dako. Nekazariak belarrak ezin egin ez eta arrankure franko bazterretan. Hilabete guziaz gisa hortan ikusirik jendea kezkatzen zagoen Baztandarren Biltzarraren eguna ere eguraldi txar batek ondutuko ez ote zuen eta kezka hoiek oraindik gehiago indartu ziren egun hortako argi-hastean euria ari zuela ikusi genularik. Gero atertu eta arindu zuen eguzkia ere agerturik, azkenean eguna aski ederra gertatu zitzaigun. Erran dezakegu denborakin suete ona izan dugula.

Bederatzigarren Baztandarren Biltzarra ospatu dugu Elizondoren eta aintzineko urte hoietan bezala jende aunitz bildu da Baztango hiri nagusian. Hemen ikusi ditugu Euskal-Herriko zazpi lurraldeko euskaldunak, Nafarroatik, Iruñe, Tafalla, Lizarra, Ultzama, Bidasoa eta Erribera aldekoak, Gipuzkoarrak, Arabarrak, Bizkaitarrak eta mugaz-bestaldeko anaiak ere denak etorri bait dira baztandarren artea egun eder hau goxoki igarotzera.

Bertzetan bezala lehenik Euskal-Meza. Elizkizun zoragarria, otoitz, kantu eta hitzaldi hunkigarriekin.

Meza ondoren urteroko Orgen-ibilaldia Elizondoko karriketan barna, letero-aldia gisa hontan moldaturik: Balleko Etxeko Ikurriña aintzinean, ondokik Baztango txistulario Maurizio gidari zautakela. Heri gehientsuenak agertu zuten beren koroa, hor ikusi genituela: Elizondo (se), Elbete, Aizkun, Azpilkueta, Arraioz, Gartziain, Irurita. Erratzuko herriak erakutsi zuen egiazko artzain batardi multxu batekin bere xakurrarekin eta astoekin. «Artzaina badoa mendira» agertzen zuten «Cartel» edo irakarkian eta harek bazuen bizitasuna, hura egia zelakotz. Beste gainerako karrizek gauza aunitz erakutsi zituzten hala nola: «Errota», «Sagardotegia», «Ardi ilia arrotzen», «Belai Txikia», «Zurgindegia», «Elbeteiko kupela», «Ile mozte», «Baztan zopak jaten eta ordago jotzen» eta gehiago ere. Beti bezala orga apa-induen artetan, dantzari eta soñulari taldeak, gazteria dantza eta iauzi alaitasuna agertuaz eta azkenik Ituren-go ioileak beren gare aundiekin bazter guziak iharrosten zituztela.

Egurdian plaza zaharrean Muti-Dantza. Gure dantzak sekulako arrakasta izan zuten eta dantzariak txalo beroak ikusliarren aldetik.

Merkatuko plazan bazkaria mila bazkaltiarrekin. Bazkalondoan soñulariak, bertsolariak, kantariak. Lekunberriko kantariak arras ongi aritu ziren kantaldi zoragarria egini. Batek baino gehiagok erran dauku eta arrazoinarekin hutsune bat nabari zela, kanturik ez izatea bazkaltiarren artean eta hala da. Zenbait urtetan bazkaltiarrek umore ederrarekin kantu zaharretan aritzen ziren eta aintzinat ere gisa hortan behar genuke. Bazkalondoko ordu erdi bat bederen kantu zaharretan eta berrietan ere boz-

karioz xaramelatuz gauza ederra litzake. Urtero bezala jendeak gotik dantzatu zuen muti-dantza eta bai fandango eta purrusaldetan egin ahal guzian.

Ikaragarriko jendeketa karriketan, plazan etaostatu etan. Zenbat ote ziren Elizondoren? 15.000? hola-tsu. Zortzi terdian Tolosako «Udaberri» eta Gasteizko «Guridi» taldeek dantza-agerpen zoragarria erakutsi zituzten.

Holaxe joan zaigu Baztandarren Biltzarraren eguna. Beti bezala besta honi buruz iduripen ezberdinak izanen dira bakoitzak bere iritzia emanaz beti izaten bait-dira eztabaidak. Beti ere gure euskal-alorrean badugu naiko lana eta etsitu gabe jo dezagun aintzinat beti euskaldun onak izaten.

pasai san pedro

ABUUTUAREN 26AN

MARMITAKOA ETA...

Pasai San Pedroko Ikastolak ondoegi ohituak gauza. Sariketarik antolatzen, jaialdiak prestatzen, zer nahi gauza eratzen mutilak dira sanpedrotarrak. Guk hemen Ikastolaren izena aipatu badugu ere, herri osoak, batez ere gazte-riak, lanari gogor ekiten bait dio.

Eta orain uda partean, Abuztuaren 26rako Marmitako hirugarren sariketa prestatu dute. Lehengo bi sariketaz zein baino zein hobek izan ziren. Hamaika jende bildu zen Pasai San Pedroko kaiara, marmitako lanak dastatzera.

Aurtan ere beste sariketa bat prestatu digute, baina sanpedrotarrek sariketaz gain egun osoa prestatu nahi izan digute.

Batez ere arrantza eguna egin nahi izan dute, Euskalerriko portutako kofradiko eta arrantzaile bilduko baita egun horretan Pasai San Pedron.

Eta arrantzaleez ari galararik, hildakoen, itsasoak irentsi izan dituen arrantzaleen alde meza bat izango da goizeko hamarretan. Arrantzale guztien artean eskainitako meza, guztiak otoitz giroan elkartuko dituen bilera.

Mezaren ondoren, Euskalerriko arrantzaleen Kofradien izenean, eta guztien izenak idatzirik dituelarik, koroe bat itsasora botako dute gure oroitzapenaren ezaugarri bezala.

Arrantzaleen bizitza ezagutu ezetik bizi egin behar da bere garraztasunean ezagutzeko. Sarritan itsasoratu izan diren guztiak ez dira itzuli, itsasoak bereganatu ditu. Marmitakoaren egun honetan Ikastolaren jokabide honi txalagarria deritzagu. Baina esan bezala, ez Ikastolarena bakarrik, herri osoarena baizik.

Gainontzean, egun horretaz zer esango dugu? Lehen urtean azaldu zena ez zen damuturik irten, hurren urtean ere berrir egin behar izan da. Hain da atsegina agerretako giroa!

Ea bada horrelako egunak arrantzaleen arteko lotura eta elkartasuna hestunagotzeko bide gertatzen diren. Arrantzaleak, gaurerrez aurre daduzkan arazoak direla eta elkartasuna behin ere baino beharrezkoagoa bait du.

ANDONI UGARTE

ONDO BADABILL
Otsein DA

ELGOIBAR

KONTZEJALAK ETA HERRIA

HERRIAK ATERATAKO KONTZEJALIKIN ELKAR HIZKETAN

Garai batera arte, gure herriko kontzejalak, behatzarekin deituak ziralako edo, herritarrek, ez zituzten beren ordezkariak hartzen eta elkarrekin hartu-eman oso gutxi zuten. Baina, orain sei-zazpi urte Sendi Buru taldekoak, halako giro osasungarri eta egoki bat piztu ondoren, lan ikarragarri bat eginaz, eta, herri guziaz mugituz, beren benetako ordezkari egiteko kontzejal batzuek aukeratu zituzten. Orduan aukeratuak, herria bultzatzen zutela eta posturik eta asmo onez betetik hasi zidan lanean. Harrez gero ba dirudi bai Sendi Buru taldea eta bai Herria bera ere, orduko mugimendu hartan bertan nekatu zela eta Herriak ateratako kontzejal hoiak laguntzarik gabe arkitzen direla eta hauri galderek eginaz azaldu nahi dugu gure herriko arazoa.

1-GOA

—Esan genezake, zuek kontzejal bezala Herriak edo herriko gurasoek aukeratuak izan zinatela. Autezkunde hartan herriko talde bikain batek, kezkatu eta lan egin zuen. Herri osoko gurasoek ere erantzun oso pozgarria emen zuten. Baina, harrez gero izan ahal duzute herriaren laguntasun edo zuen eginkizun ardurarik nabaritu ahal duzute?

—Bai, alde batetik oso pozik arkitzan gara Herriak halako iratzartze itxaropentsu baten itxuraz lan ikarragarri baten ondoren aukeratuak garelako. Bene-benetan uste genuen, Herria zezen eta kirolez gainera ere, benetan arduratzen hasia zela. Baina, lau-bost urte geroztik ezin dugu berdina esan. Udaletxeko ara-

zoak herritarrek ez dituzte berenak bezala hartzen eta ez dituzte gizar-tearen onerakotzat hartzen. Guzoi ere ez litzaiguke gaizki etorriko eliz-zan diogunean «da egin beharrak ez eginaz». Hala ere esan beharra dugu ba dagoela «minoría selecta» bat herriaren onerako kezkaturik dagoena.

2-GARRENA

—Esan beharrik ez dago, lan gogor egiteko asmoa zenutela haseran, uste dugu asmo guziaz ezin bete ahal izango zirela, baina, eginda-koaz pozik ahal zaudete?

—Egia osoa zor dugunez, EZETZ esan beharra dugu. Sinistu ezinezko behar handi eta txikiak sortzen dira herri batetan eta hauek guziaz egin ahal izateko eta behar diren burokrasia bidez lortuaz egitea oso zaila da. Esan dugunari diru eta denpora urritasuna ezartzen ba dizkiogu, egin duguna egin nahi genuenarekin oso motz gelditzen da.

Hala ere, atseginez eta pozik aipatu nahi dugun punda, auzoetarako bideen arazoa dugu. Hemen bai Udaletxeak egin duela ahaletan guziaz eta gaur Elgoibar izanen da Gipuzkoako herri aurreratuena auzo eta balladaei buruzko bideei dagokienez eta hau guziaz baserriarren onerako eta lagundu nahiz.

3-GARRENA

—Zer eginkizun garrantzizko egin ahal izan dira urte hauetan?

—Asko dira egin diran lanak. Baina guri, etxeko-andreei gertatzen zaiena gertatzen zaigu. Egiten dana bistan egon arren ez da ikusten eta egiten ez dana ikusten da. Egin dana zerbait bada ere, egin ez dana gehiago ikusten da.

4-GARRENA

—Zuen ustez zer egin ahal izango da beste hiru-lau urtetan?

—Zalantzarik ez dago, ondorengo urteetan aldakuntza handiak izango dituguna gure herrian. Asmo asko dira. Batzuek beteko diranak, besteak hor geldituko dira amets hutsetan. Baina asmo onak ba dira ta ez gutxi.

5-GARRENA

—Egin behar enbat gelditu ahal da oztopenen bategatik?

—Bai ta esan beharra dago. Orain hamalau urte inguru Madriden erabaki zen 700 etxebizitza egitea eta horretarako lurra erosia zegoen. Geroztik Autopistak bi zati egin zuen lur sail hori. Harrez gero Etxegintzarako sortuak zidan kooperatiba taldeei alkatzea eskatzen zitzaion arazo hau aurrera atera ahal izateko asmoz. Honela harantz honantz ugari eta etxegintzarako zegoen Zuzendari Nagusiak baletza eman arren. Laister ezetza eta herriaren kalte eta nahigaberrak izan arren, lur sail hori, lehengo jabeek bihurtu zitzaion.

6-GARRENA

—Udaletxeak zerbait egin ahal du EUSKERA eta ikastolaren alde?

—Egia esan, guk uste dugu Udaletxeak, oparotsuago eta ongi nahi gehiagorekin lagundu behar lu-keala eta orainarte izen diren kez- kak uxatuz, geroan ikastolari la- guntza emango zaion uste ba dugu.

7-GARRENA

—Atzenez, zein da zuen iritziz herrian dagoen hutsik handiena? Zein edo zertan?

—Hutsak eta behar materialak asko ba dira ere, guretzat hutsik baharretako bat herriaren lagun- tza edo Udaletxearekiko hostasuna eta honek dakarkian kaltea dela esango genuke. Herriaren izenean eta herriarentzako eskari gutxi egi- ten zaizkigu. Hori bai, norberaren- tzat partikulari diranetan, hemen bai oso gogor esijitzen zaigu par- tikular hoiene nahia aurrera atera ahal izateko eta hala ez bada, as- korekin gaizki geratu ere bai. Nor- baitek tranpaz edo zikinkeriz zer- bait lortu ba du, beste zenbait par- tikularrek ere honek lortu duena lortu arteko pakerik ez du uzten.

Hala ere esan beharra dugu, ba direla gutxi batzuek edo elkarteren- bat Herriaren onerako hainbat lan egiten dutenak eta egiteko asmo sakonak dituztenak.

Baina, guzira jota esan dezake- gu, Herria Herri bezala ez dela arduratzen Udaletxeko arazoetan

eta hori delata, gure gogoak ahul- tzen dijakigu eta uste dugu ez duela merezi adarrak apurtzen ibil- terik eta behar bada gure kalte- tarako.

Norbaitek esan ere egin du, guk kontzejalok frakasatuko dugula eta hala izanen da, baina guretzat He- rri osoak (gutxi batzuek izan ezik) eta Herri bezala orain baino lehe- nago frakasatu digula. Gure erruz Herriak frakasatu edo Herriaren erruz guk frakasatu. Hor dago ka- koa.

Ona hemen kontzejal batzuek iri- tzia. Eta hau irakurri ondoren guk zer esan?

Etxe-Pe-tarrek

MAUXITXA TXARANGA

Jose Alberto Ansolakin nago; bai- nan Elgoibarren horrela deituta, inork ez du ezagutuko. Bera Mauxi- txak da, jende gustiarentzat «Mau- xitxa txarangaren zuzendari. NOIZ, NOTA ETA ZEINTZUN ASI ZINATEN?

—1970'ko uztailan, Kuadrillakoal pentsatu gendun txaranga moduko bat ataratzia jai haletan. Orduan, bi- latu gendun batzuek instrumento jotzen zekitenak eta kuadrillako zaz- pi lagun ensaioetan asi ginan. Gero gendun lehengo txaranga. Geroago beste kuadrilla bateko birekin egin beste iru mutil sartu ziran. Orain gaudenetakoak, bost, ikasleak dira eta beste bos langileak.

Oraingo txaranga osatzen dugu, bonbardino bat, bi klarinete, 2 saxo- foe, bombo, txapak, turuta eta dan- bor bat. Bakarri, iru daude, solfeo ez dakitenak.

NUNDIN IZEN HORI

Herri guztiak daki, neri Mauxitxa deitzen didatela (nere baserriaren- gatik) eta ensaio baten, guetako batek esan zun izen hori jarri behar gendula eta denok konforme gera- tu ginan. ABESTI BERRIRIK EGITEN AHAL DU- ZUTE?

Ba, pieza berririk ez dogu atara- tzen, bakarrik, udan edo urten zehar gertatzen bada pieza polit bat, hori jotzen dogu.

ZERGAITIK, JOTZEN DITUZUTEN ABESTIAK? NAHI DUZUTELAKO EDO JEDEAK ESKATZEN DITUELA- KO?

Guk, programa bat daukagu egin- da urte guztirako eta momentu ba- ten esaten dugu: Beno, orain pieza hau joko dugu; baina jedeak eska- tzen ba digu beste bat, eta gure programan sartuta baldin ba dago, jotzen dogu. Zergaitiak ez dogu jo behar?

ZUK NOLA IKUSTEN DUZU ELGOI-

BARKO JAIEN GIROA? EZ AHAL DUZU ZUK USTE GERO TA ERDAL DUNAGOA DENIK?

Lehen, sasoi baten, bai; baina orain ez dut uste; Gaur, beste alde- ra jota dago, Elgoibarren behintzat. OSO BAIKORRA IKUSTEN ZAITUT PUNTU HORTAN MAUXI, BAINAN GALDETU NAHI DIZUDANA ZERA DA; ZUEK JOTZEN DITUZTEN ABES- TIAK ERDALDUNAK BA DIRA, JEN- DEAK KANTATUKO DITUEN ABAS- TIAK ERDALDUNAK IZANGO DIRA, ETA, JAKINA, GIROA ERE BAI. HOR- TIK EUSKAL ABESTIAK JOTEN BE- HARRA. INOIZ PLANTEATU AHAL ZERATE HAU ETA PLANTEATU BA ZERATE ZER ERABAKI DUZUTE?

«Orain Mauxitxa baju, baju hitz egiten du, noizbeinkadetan.

—Ba, egia esango det, ez gera hori planteatu...

Ez dugu hitzik egin horretaz... Guk horren gain ez daukagu idea

bat eta gainera euskal-giro bat sor- tzeke pieza guztiak euskaldunak izan beharko ziran eta horiz ez dago. ETA EZ DUZU ZUK USTEN HORI PLANTEATU BEHAR DENIK?

Behar litzakela bai, baina... ETORKIZUNARI BEGIRA, ZEIN DA ZUEN ASMOA?

Ahal izan ezker, oraingo mo- duan jarraitzea. Datorren urtean bi edo iru saldauxara jun behar dute etz ez dakit txarangaren etorkizuna nola izango dan. Orain, momentu hontan, ez degu ezer pentsatu baina nik uste dot «stop» egin beharko dugula, hauek soldautzatik etorri arte. Orduan ez dakit zer egingo dogun, jarraitu, utzi...

JOTZEN ARI ZERATENEN, ZERTAN PENTSATZEN DUZU?

Nik neuk, pentsatzen dot, ondo pasatzen ari naizela eta hau sarri- tan izan behar litzakela.

E. I. «OLIXOK»

arístegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11480
DONOSTIA

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jabol bakarra
Etxeko-andrearentzat neskaerik egokiena.

JABON LAGARTO!

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Cetaria 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

danobat

ELGOIBAR

hiru herri
euskaldunen bultzakadak,
danobat,
industria boteretsua
lortu du.

Gizon batzuek, gure industria zabaltzeko, gau eta egun izan duten ardurari ezker, elkartu ziren Elgoibar, Deba eta Azkoitia. Horrela, gaur egun, herri-aldeko lantegi gora-beheretan, lehen-maila baten jabetun dugu.

ELGOIBARRREN ITXAROPENA

IKASTOLA BERRIA EDO

P. M. URRUZUNO IKASTETXEA

Elgoibarko ikastola Irakaskintza-ko Kooperatiba bat izateko bidean dugu. Oraindik orain aprobatu dira "Colegio Pedro Miguel de Urruzuno" Elkarte Kooperatiboaren estatutoak. Hauxe da gure ikastolari, haunditu den honetan, emango diogun "jantzia".

Dudarik ez, oraingo unea oso garrantzi handikoa da; halare, beste hainbaten artean bat gehiago denez, ezin esango dugu gure hazikera edo desarrolloaren alde eta ikuspegiak garrantzitsuen denik. Oraingo honetan gerorako oinarria jarri besterik ez baita egin.

Beraz, horra ikastola berak hain beharrezkoa duen nortasun juridiko batekin. Honenbestez ageriko zenbait arrisku gainditzeko ditugulakoan gaude. Gure aurpegia argi eta garbi azal dezakegu bai Administrazio bai beste zenbaiten erakunderen aurrean, batez ere horretara behartzen gaituztenean.

Zer dela eta jokabide hori? Hona hemen arrazoiak batzuk. Gaurregun eskola parrokiala dugu ikastola eta legearen aurrean parrokia-riaren babesa berekin du. Baina, egiazki, bai antolaketa arazotarako, bai iduri problemak konpontzeko, bai beste zenbait zereginetarako Elgoibarko Izarra soziedade dugu arduradun.

Diru arazoa ere ez da txantxetako. Diogun Ikastolaren kostua eta kapital immobilizatuarena 8.698.000 pezeta izango direla hurren urterako.

Dirutza honen erdia kapital immobilizatu honi dagokiolarik, berataz jabetuko zen erakunde bat sortu zen duela urte batzuek eta bere izenean ipini ziren ikastolak behar zituen lokalak.

Gauzak tajuz egitearren, haurren guraso denak egin ziren bazkide hazten zihon kapitala denena, eta ez haserako berrehunena bakarrik, izan zedin.

Ikastetxe berria egiteko, berriz, egin behar diren inbersioak gogoan

izanik, hobe du askatasunez eta bere nortasunez jokatu, inoren loturapean irautea baino.

Funtzionalitatearen kostuari bagazokio berriz, ezinezkoa zaio Elgoibarko Izarrari, "Centro Cultural y Recreativo" denez, horrelako presupuesto batetaz jabetzea. Legeak ez bait dio galerazi baino egiten. Azkenik, "Ministerio de Educación y Ciencia" erakundeak martxoaren lehenengoan emandako dekretorekin bidez, laguntza estala eskuratu behar badugu diru lortzea bilatzen ez duten gurasoen kooperatiba elkartek erraztasun haundiagoak izango dituzte.

Dena den, haurren guraso Kooperatibak egoki asko erantzuten du eta nortasun juridiko bat badu legearen aurrean. Lege aurrean, baidelokiaren arazoak? Bada zereginik ikastola landa honetan.

Zer esango dugu herriko euskal giroaz? Aski ote dugu ikastola bat izatearekin, gure hizkuntzaren eta kulturaren larrialdia gainditzeko? Noiz ohartu eta konturatu ote gera hizkuntza bizi batek ez duela mugarik ez limitaziorik? Oraindik ere bai baita euskera haurrei hitzegiteko edo gauza sinpleaz hitzegiteko bakarrik dela pentsatzen duenik. Noiz iritxiko ote gera euskeraz bizitzera, gauzak, bai lantegitan, bai familian, bai lagunartean, bai solasalditan, bai eguneroko zeregin guztietan euskeraz moldatze hori noiz eskuratuko ote dugu? "Probokazio" famatu horretara noiz iritxiko ote gera?

Erantzukizuna geurea ere bada; ikastolaren osagarri behar du etxeak, lagunartek, giroak haurrentzat. Gurasoen erdera joera ajolagabekoa, telebistaren eta ipuinen eragina nola gainditu? Gure esku baleude...

Ikastolaren beste alderdi bat irakaskerak ditugu. Esan ere esan behar ote dugu irakasle eta andereñoen lana garrantzi handikoa,

ezinbestekoa, dela ikastolaren bizitzan? Hauen eskutan dago hein batetan ikastolaren geroa eta haurren heziketa. Gure ustez ikastolako irakasle-andereñoak irakaskintzari erabat lotuta eta emana behar du. Haurrekin, haurren gurasoekin, etxeko giroarekin bat egin da behar du. Gauza asko eskatzen zaio andereñoari. Horietan beharrezkoa pedagogiaz jantzia egotea eta honen inguruan euskal kulturaz ongi jabetua. Eta, jakina, gaurregun ez daiteke bakarrik ezer txoere egin, eta elkar lanean ihardun behar dute andereño eta irakasle lan onurakor bat egingo badute.

Eta lantxo honi amaiera emateko gure pausorik eta asmorik nagusia agertuko dugu: E.G.B.ko ikastetxe berri egitea. Hamaika buroauste emango digun arazoa, noski. Diogun, terrenoaz gain 15 milioitiko gora kostako dela ikastetxe hau. Horretarako Plan Partzial bat moldatu dugu eta Udaletxeak onartat emango duelakoan gaude. Hori, bete-betea espero dugun zerbait da. Era honetan eskoletako eskaintzen diren lurretan gure ikastetxea jasotzeko bide eta egokiera izango dugu, noski.

Estaduarien laguntza ere izango dugu ikastetxe hau jasotzeko. Orobat bazkide bakoitzaren diru-laguntza ere, beharrezkoa zaigu. Haurrak E.G.B.ko zortzi zortzi kursoak egiten dituen momentuan, diru hau gurasoei itzuliko zaie.

Hauek dira, labur eta gaingiroki esanda, gure asmoak eta ideiak. Asmoak asmo, aurrera goazela, esan behar. Bidea zabalik dugu eta herria eta ikastola zai; gure erantzunaren zai.

Baina honenbestez, ikastolaren arazo guztiak konponduak ote ditugu? Bere efikazia, jarraipena eta da nor.

JUAN JOSE

DANTZA TALDEAK DIRELA-TA

ELGOIBARKO IZARRA elkartaren barruan dagoen talde batengana (dantza atala) joan gara, heuren asmoak eta iritziak ezagutu nahiean.

—Noiz, nola ta zer helbururekin sortu zen dantza talde hau?

—Orain dela zazpi urte sortu zen, Ikastolan zenbiltzen umetxo batzuekin. Bere helburua, esan daiteke, ikastolako ordutik aparte umeen heziketari jarraipen bat ematea zela.

—Gaur egun, zer helburu duzute lan horretan jarraitzeko?

—Hasierako helburuaren jarraitzaileak gara. Gure nahia, umetxo hauen bidez giro bat sortzea ta kultura sati hau herriari agertzea da. Nahiz ta orain arte lan gutxi egin hortaz, gure gogoak Elgoibar eta inguruko dantza zaharrak ta ahaztuta daudenak ikasi ta eakustea da.

—Ikastaro hau ikastolako umeentzat bakarrik ahal da?

—Esan dugun bezela, hasieran ikastolako umeentzat izan zen, baina orain herriko nahid uten ume guzientzat sarrera irakita dago.

—Ume hauek nun agertzen dituzte ikasitako dantzak?

—Gure herri-inguruko jai aldietan parte hartzen dute. Ta, igaz hasi ginen gure herrian umetxoaren eguna antolatzen.

—Egun hortan ume guztiak parte hartzen ahal dute?

—Urtean zehar ikasi dituzten dantzak agertuaz, aurren, 300 ume inguruk dantzan egin dute eta denak elgoibarkoak.

—300 umeri dantzan ondo erakutsi ahal daiteke?

—Ez, gure asmoa ez da 300 artista lortzea, baizik, ume guztiak dantzen bidez, giro baten sartu eta hori lortu ta gero, agertuko dira talde ta dantzari onak.

Dantza taldeei kalidadea exigitu behar zaie, baino herrietako umeen jai-aldietako helburua giro bat sortzea da ta giro ortatik ta ume hoieta-rik jaioko dira talde onak. Baina batez ere gu kezkatzen gaituen alderdia "giroa" da. Euskal giroa.

Beraz, garbi dago, dantza, dantza bezala bakarrik ez dela erakusten, baizik eta Euskal heziketa osoago bat eman nahiean batez ere.

Maria Isabel eta Pake

AUBITXA ETA UDALEKUAK

Herri honetarako berriak azaltzerakoan ez dezakegu utzi Aubixa inguruko aizeen berri eman gabe.

Elgoibarren egun dela urte bat aurretik oso gutxi batzuek ez ezik ezagutzen ez genuen baserria. Azken bolara hontan, hitzetik hortzera darabilkigun Kalamua bizkarreko baserriaren izena da Aubixa.

Aubixa inguruko giroaren berri jakiteko zer hobe hau errealidade bihurtu duten gendearekin elkar hizketa bat izatea baino?

Honetarako bildu gara Juango Araolaza, ideia hau ekarri zuen guraso bat. Antonio Albizu, ideia hau hartu eta baserria dagoeneraino jarri duten taldeko beste gurazoa bat. Eta haurren egoera antolatuta eta begirale egon diren unibersitario, irakasle eta gazte bat.

—Nundik jaio zen baserri bat hartzeko ideia?

Zarautzen zerbait honelako eza gutzen genduen, eta honen inguruan ja zoten ari ziren esperientziak arraz interesanteak iruditzi zizkigun. Eta giro honek bortzatu ta lehenbizi Angel Lertxundi ekarri genduen Zarauzko taldeak beren Golaizko baserrian jasotzen ari ziren esperientziak ager arazteko hementi bildu zen guraso multzoari. Eta hementik sortu zan baserria behar bezela jartzea posible egin duten guraso taldea.

—Zer pauso eman dituzue baserria dagoen bezala ipintzeko?

Lehenbizi dirurik ez genuen lan honi ekiteko eta etxe, denda, eta lantokietan bastertzen diren pape-
r bat u eta gero zalduaz dirua atera zezakeala bururatu zitzaigun.

Baita ere lanari gogoz ekin, herri guztiak lagundu du uste ez genuen neurrian paperak ezkeiniak. Pozgarria izan da guretzat asteroko paper biltze, pakete egiten eta kamioa kargatzen. Ehun ta berrogeita-hamarretik gora adin guztietako gendeak parte hartu dutela ikustea. Zazpi hilabetetan 81.000 kilo paper batuz 141.000 pezeta eskuratu dugu, gurasoen aldetik 60.000 pezeta inguru ere jaso dugu, baita ere beste zenbait eskeintza izan dugu material aldetik: zementa, baldosa ta abar. Esku lan aldetik ere berdin. Asesoramendu eta laguntza teknikoak ozan dugu herriko arkitekto jator baten gaitik. Baserrian lana

garratz egin beharra egon da aurtengo udalekuak antolatuta ahal izateko. Lan gogorra egin beharra izan dugu baserria dagoen bezala jartzeko baina orain ikusten dugu merrezi zuela lan hori egitea. Pozgarria ere guretzat uste ez genuen hainbat gende izan dugulako gurekin lanean herrigintza lan zail hontan. Etxearen sail bat tatzutu dugu eta datorren urterako beste asmoak darabilzkigu gure buruetan.

—Nola izan da aurtengo udalekuak antolatzeko?

Hiru txanda izan dira, lehenengoan hogeita lau, bigarrenan hogeita bota eta hogeita lau irugarrenean, zazpi urtetatik hamarrera

bitartekoak. Aurretik honetaz zerbait esperientzia genuen gazte talde, irakasle eta guraso batzuen artean osatu dugu egunerako egitaraua eta abar. Udaleku hauek igaro ondoen konturatzen gara zenbait hutsunetaz eta esperientzia hau nahi dugu aprobetxatu nabaitu ditugun hutsuneak hurengorako betetzeko.

—Zertan nabarmendu dira hutsune hauek eta pentzantu ahal duzue hauek betetzeko posibilitatea?

Urte barruan ikastolako ikasketetan motz gelditu ohi diren zenbait gai. Hotz. Hizkuntza, hiztegia, artea eta abar dira ikusi ditugun hutsuneak. Irakasleekin hartu eman ez tuago baten bidez ikasketak hauek ondo antolatuta genezaskegula, itxaroten dugu.

—Eguna nola igaroten zenuten baserrian umeekin?

Egun bakoitzari gai bat jartzen genion, adibidez. Egun bat gipuzkoarena, bestea bizkaiaena, elgoibarraena eta onela euskal herriko alderdi guzietan. Egunari zegokien hitzaldi bat ematen zuen begiraleen batek, gero umeak gaiari buruzko marraskiak eta idazlanak egiten zituzten, honela euskal herriko alderdi guzietan berri zerbait ikasi ahal izan dute. Baita ere ospatu ditugu abereen eguna, hauek eza gutuaz, inguruko mendietara ibillal-
diak, jolasak, abestiak, eta abarrez iagaroten genuen eguna. Udaleku hauen alderdi interesantea nabaitu dugu umeen eboluzioan lehenengo egunetako comportamentua oso berekoia izatetik azken egunetako zabalagoa eta jatorragoa zela garbi

ikusi dugunean. Posgarria izan dela ume guzientzat izan uten esperientzia, beaur aitortu dutenez eta guk nabarmen ikusi dugunez.

Azken galdera gurazo ekintzaileari.

—Udalekuak igaro dira, esperientzia onuragarria izan da umeentzat, orain epe luzea dago hurrengo udarta arte, ez ahal legoke gurasoen-tzat zerbait horrelako egiterik? Honetaz zerbait pentsatu ahal duzute? Asmo berezirik bai al duzute hementik aurrerako?

Gauza asko darabilzkigu gure asmoetan, baina gauza zeatzik ez dugu oraindik. Erabakitzen. Dugunean berri, emango dugu.

HARRI

FAGOR

edaria

epela dagola?

FAGOR'ek

oztuko

du bereala

ELGOIBAR

ZURE ETXEA DEKORATZEKO

“COLOWALL”

Era guztietako moketak saldu eta ipintzen dira
San Bartolome, 16 — ELGOIBAR — Urrutizkiña: 74 15 88

LAURAK

ELEKTRIKO INSTALAZIO LANAK

Santa Ana, 24 — ELGOIBAR — Urrutizkiña: 74 14 85

Manufacturas ARRIETA

AVELINO ARRIETA

Eskopeta Lantegia

Urasandi Auzoan — ELGOIBAR — Urrutizkiña: 74 04 89

Carrocerías Elgoibarresas

Autoen karrozeri eta txapa lanak
Berebil alkilerre ere bai

Eulogio Estarta Ibilbidea — ELGOIBAR — Urrutizkiña: 74 07 12

SASTRERIA

“ONENA”

Gizon-emakumezkoentzat, berdin haurrentzat

San Bartolome, 22
Urrutizkiña: 74 03 88
— ELGOIBAR —

JATETXEA - BAR

“Txarriduna”

JAN-GAI AUKERAKOAK
ETA
LURRALDE BERRARIZKOAK

Magdalena Auzoa
Urrutizkiña: 74 12 50
— ELGOIBAR —

Jestoria -

Auto-Eskola

San Franzisko, 22
Urrutizkiña: 74 16 51
— ELGOIBAR —

PASAPORTEAK
—Automobilien erosketaberri
EIZA TA ARRANTZA
BAIMENAK
—Gidari karnetak
JABE ALDATZEAK
—Erabat, edozein arazo
MATRIKULAK
FOTOKOPIAK BEREALA

M. Arrieta

San Francisco, 14
Urrutizkiña: 74 05 49

San Bartolome, 18
Urrutizkiña: 74 08 49
— ELGOIBAR —

«GOITI» EGITZAK, S. C. I.

Etekintzako Fresadora Hidraulikaren Egintzak.

40, 70 eta 100 toneladako gai diran Zapailu Aldenduak.

Etxegintzarako burni borobillak jantzeko makinak.

Era batera, Etxegintzako lanak, Aroztegi Mekanikoakin.

Poligono Industrial Arriaga

Apartado 80

Urrutizkiña: 74 03 62

— ELGOIBAR —

Alcorta, Uzueta y Compañía, S. A.

Fábrica de herramientas - Forja y Estampación de piezas

Apartado 1

Urrutizkiña: 74 13 46

— ELGOIBAR —

SOLAIRUAK LEGUNTZEKO ETXETAN «FANTASIA» ZABALTZAILLEA

ANTON Erredizak - Muebles

MOKETAK, ALFONBRAK, OIAL-SAREAK
ERAKUSTEGI EDERRA

San Franzisko, 11-16

Urrutizkiña: Etxekoa: 74 02 91
Erakustegikoa: 74 11 88

— ELGOIBAR —

CUESTA IRARKOLA

Era guztietako imprenta lanak

Pedro Migel de Urruzuno, 4

Urrutizkiña: 74 11 91

— ELGOIBAR —

«ANAYAK» industriak

FRESA LANETARAKO MAKINEN EGILLEA

Apartado 97

Urasandi Auzoa, z/g.

Urrutizkiñak: 740450 - 740454 - 740458

— ELGOIBAR —

«VALDES» s. a.

SEAT BANATZAILLE ARDURADUNA
ERAKUSKETA ETA LANTEGIAK MARKINA BIDEAN
Bertan salmenta eta era guztietako konponketa

Markina bidean, s/n.

Urrutizkiña: 74 11 74

— ELGOIBAR —

ELGOELECTRO S. L.

Transfer tramankulueta kontrola egokia
Motorren abiadura neurtzeko
Programazioak zuzentzeko
Industriarekiko elektronika lanak
Egitamuk, instalazioak, eta era guztietako
eleztrika eginbideak

Avda. Estarta, s/n. Urrutizkiña: 74 15 21

— ELGOIBAR —

PINTURAS IPINTZA

Pintaketa eta margo lanak
Moketak, parket, sintasol, balatred, sintasol, persianak,
eta abar jartzailea

Rosario, 11 Urrutizkiña: 74 12 04

— ELGOIBAR —

ERBI SURTAMAK

S. C. I.

EIZTARI EIZ-EZKILLU EDERRAK

Avenida de Elogio Estarta, s/n. Urrut.: 741466 - 741462

— ELGOIBAR —

« KONDIA »

BIKAIÑEAN ETA IRAUPENEAN AURRENA — ZUTIKAKO TA
GUZITARAKO ERROTA-SEGAK (FRESADORAK)

Urrutizkiña: 74 15 90

— ELGOIBAR —

TRANSPORTES

« BERASETA »

ERAMAN - EKARRIAK

Urrutizkiñak: 74 14 47 - 74 03 88

— ELGOIBAR —

“ Aramburu “

San Franzisko, 26
Urrutizkiña: 74 14 67

— ELGOIBAR —

Muebles

“ Iriondo “ Erredizak

San Bartolome, 10
Santa Ana, 8
Urrutizkiña: 74 12 34

— ELGOIBAR —

Jose Maria Etxabe

BURNIKIAK
San Franzisko, 47
Urrutizkiña: 74 02 87

— ELGOIBAR —

NORBERTO ZABALA

MARGOLARIA
EDERTZAILLEA
Gordailuak: Rosario, 32
Urrutizkiña: 74 17 03

— ELGOIBAR —

ELGOIBAR

ELGOIBARKO ELKARTEAK

Elgoibarren baditugu hainbat Baz-
kuna beren eginkizun bereziekin.
Kultura, deporteak, atsedena dute
gehienak helburutzat.

Ez dago ukatzerik, beharrezkoak
direla, baino zerbaiz alkartasun eta
hartu-eman batzuen bidez uste du-
gu gure herrian diren garrantziko
behar askoren artean zenbaitzuek,
askatu, gainditu edo ondu ditezke-
la.

Elgoibarko Izarra» bazkuna dugu
Ikastola eratu zuena eta aurrera ja-
rraitzeko benetako lan eta ahalegi-
nak egiten dituen. Euskal dantza,
txistu, hitzaldi eta abar euskal kul-
tura lantzea da bere eginkizun be-
reziena.

Bere mila pasa Bazkide eta egiten
duen lana ikusiaz esan dezakegu,
gure herriko Bazkun indartsueneta-
ko bat dugula.

«Ongarri» Bazkunak azken Batzar
Nagusian era-berritze bat egitea era-
baki zuen. Horretarako hiru saile-
tan eratuak izango dire eginkizu-
nak:

a) Hitzaldi, kursillo, literatura ta
abar.

b) Arte saila, antzerki, zine, mar-
goketa eta abar.

d) Jai-aldi, herri-jolas eta abar.
Behar diren komisiok eratu eta
urteoroko «sokorrismo» kursoa,
«Bartoluetako» tanborrada eta dan-
tzak, umeen margo sariketa eta os-
tontzeko lanen gainez beste zerbaiz
ere egitekotan dire.

«Juventud Elgoibarresa» gazte tal-
dea ere badugu. Parrokiko kongre-
gazioaren ondorengo bezala. Herri-
ko arazoetan partu hartu edo zer-
baiz egiteko asmotan dire. Ezin dugu
Elgoibarko kirol bazkunetaz ezer as-
korik aitatu zeren asko luzatu gin-
dezke eta garbi daude beren egin-
kizun eta jokabideak.

Baino ezin dugu aitatu gabe utzi
«Guresoan Elkarte». Bi edo hiru
eginkizun erdi-ixil aurrera eraman
ondoren idazki bat zabaldu zuen
etxeetan, herriari zer falta zaion
kultura eta jolas aldetik galdetuz,
guzian artean egin dezakeguna kon-
tuan hartuz eta zenbaiterainoko
egintzetan parte hartuko duten gal-
detuz.

Orain arte erantzun motel xama-
rra. Ehun inguru izan dira izena
eman dutenak eta hauetatik oso
gutxi lan egiteko prets daudenak.
Errazago da bai diru apur batekin
laguntzea, lanerako konpromisoa har-
tzea baino. Hontarako batzuek ez
dute ez azterik, ez betarik, egia
da, baino, gogoia da askori falta zaie-
na.

ALKARTASUNA

Ezin gindezke egon, goikoek dana
egiteko zai. Orain arte hemen eta
beste alderdietan goitik behera
eratuak diren egitura edo estruktu-

ra gehienak eta ikusten dugu mun-
du honen egoera negargarria. Mar-
co Marchioni, «Desarrollo Comuni-
tario» eginkizuneko italiar langile
burukatuak esaten digu; herriari
galdetuz herriarentzat eta herriare-
kin benetan lan eginaz, eratu izan
ba lira mundu hontako gizonen au-
rrerapen eta osaketarako behar di-
ren egiturak izango lirakeala, bai
akats eta hutsuneak ere, baino be-
rak ez dudarik, pake eta justizi ge-
hiagoko mundu bat izango genuke-
la. Eta ez da gutxi.

Elkartu gaitzen bada, kultura, ki-
rol eta bai atsedeen bazkunak eta
ekin dezaigun herriko arazo eta
beharak ausartu, sakondu eta so-
luzio bideetan murgiltzen, badago
zer eginik gure herrian eta.

IRAKASKINTZA

Aurrerago, Magdalenakoa eta
orain Santa Klarako eskolak itxi di-
re, neska molto bat kalean galdi-
tuaz, nun jarraitu ez dakitelarik eta
problema latzarekin.

Eskola Profesionala, beti bezala
erdipurdika joerekin jarraitzen du.

Instituto berriaren obrak geldi
daude aspaldidanik. Ez dakigu zer
gertatzen den. Martxa hontan E.G.B.
bukatu ondoren gure herriko zenbait
neska mutilak nora jo, burukomina
izango dute.

GAZTETXOEN EGOERA

Hamairutik hamazazpi urteetako
neska mutilen izenean eta hauetako
talde baten izenean izan dituzte
alkar-hizketa batzuek, gurasoen ba-
tzordearekin, adin horretako gazteen
egoera triste alapatuz. Dantzato-
kietan sarrerarik ez dute, zinema,
biltoki eta jolas lekuetan badituzte
eragospen ugari. Gurasoei lagunta-
suna eskatu diote, egoera horta-
tik irten nahiean. Bidea izan daite-
ke, gatzetxoek elkarre bat eratzea,
biltoki bat bilatu eta moldatuaz.
Baino gurasoek erantzun diote, au-
rretik beste toki batzuetakoak ikusi
beharra dagoela eta txukun ausnar-
tu bai zer eraketa edo nori zuzendu
eta aurrera aterako duten, nagusien
kateetan erori gabe. Soil-soilik eta
kanpotik guraso edo beste talde
batzuen laguntasuna onartu ditek-
e, baldintza eta esku sartzerik gabe.

ZAHAR SARITUEN EGOERA

Bizitza guzian lanean igaro ondo-
ren erretiratu edo zahar saridunak
ere eskatzen dute zerbaiz. Beste he-
rri batzuetan gertatu dituzte edo
gertatzen ari dire leku bikainak,
atseden apur bat izan dezaten. Gu-
re herrian noiz izango dute merezia
duten holako zerbaiz?

B. EZENARRO ETA
P. M. URRUZUNO KALIAK

Sinistu ezin genduen, egiteko bi-
deetan dijakigu. B. Ezenarro eta
P. M. Urruzuno kaleen bukaera lais-
ter ikusiko dugu. Lerro hauek azal-
du ordurako ez bada ere, aurtengoz
kale hauetan basatsatan sikintzeko
bildurrik gabe ibiliko gara. Pozgarri
izango zaigu benetan kale hoi-
en bu-
kaera.

FRONTOI ITXIA

Elgoibarren frontoi itxi bat behar
beharrekotzat jotzen dugu. Ba dira
hamaika-hamabi urte Baltasar Baz-
kunak, Udaletxeko zuzendariei plan-
teamendu bat egin ziotela, frontoi
berria egiteko eta azken bultzada
eman zezaten. Baietza hartu zuten
baino urteak joan eta urteak etorri
eta ezer ez dugu ikusten. Entzun
izan dugu bai Udaletxeak baduela
egiteko asmoa eta horretarako to-
kia ere ba dutela eta laister haste-
kotan direla. Hala izan bedi.

ETXEGINTZA

Zer esan gure herriko etxegin-
tza? Egunorokoetan urakurri dugu
birritan ere hortaz. Etxe-bizitza txia-
kiak, oso garesti dute salneurria.
Askotan langilea, lepotik lotuta uz-
ten dute etxe erosketa hoiek.

Arazo honak soluzio biderik due-
nik ez du emanten gure herrian,
batez ere giza-etxe egiteak, lagun-
tasun gehiago ez duen bitartean.

Gure ustez ez da aski Udaletxeak
eraketa administratibo bat bezala
bakarrik jokatzeko, baizik parte hartu
behar du batez ere, herriak dituen
behartasun handiei buruz. Irakas-
kintza, jolaz eta kirol lekuak eta giza
etxeak, esate baterako, garrantziko
eginbeharrek dire.

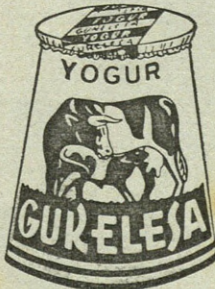
Baino ez dugu nahi, gure Udale-
txeko gizonen bizkarretan oso oso-
rik jarri eginkizun guzi hauek.

Elgoibarko Bazkunak zerbaiz egin
behar lukete eta denok esnatuaz
eta ahalegin pizkabaz eginaz, hutsu-
neak bete eta lehendik dagoena zu-
zendu eta hobetzeko. Horrela ez
badugu jokatzeko eta askok ikusi ez-
tate gure herria atzeraka eta anka
gora joateko harriskuan uzten dugu.

Badakigu, konsumoko gizarte ho-
nek eta bere inguruan dituan egitu-
rak, indibidualismo eta arduragabe-
ko egiten gaituela.

Hala ere, gure herrian, aurrera-
kuntzak duen garrantziak konturatu-
rik, Gurasoen eta beste Elkar-
teek deiak erantzun zabal eta jator bat
izan behar luke elgoibatarren al-
aldetik.

S. Osoro ta Etxe-Pe-tarrek
Elgoibarren, 1973ko Abuztuan.

YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

NEKAZARITZA AN ETA EMEN

Jose Alkiza

EUROPAKO AIZEAK

Aldian behin gogoratzen zaigu Europa ortxe atetan daukagula eta ango berri jakin nahia sortzen. Uda ontan, Europako asko pasako dira Euskal Errian zehar beren autoetan. Guk albotik begiratzen diegu, ibai ertzean ura nola doan begira dagoenak bezala. Ez da ain erraz ordea, eurekin arremanetan sartzea, pasa egiten direlako, izkuntzaren zailtasunagatik, eta abar; are eta gutxiago an nola bizi diran eta ze buruhauste darabilzkiten jakitea.

Gu, belarrak ondu eziñik gabiltzan bitartean, iparretik egoera koxe-pasea doa, udazkeneko usapasea bezalaxe.

Barruan dihoazten gizonak?

—Gu baiño obeto bizi dira oiek, illabeteko bakazioak artzen dituzte, eta gainera mundua korritzen, gaur etxetik kanpora ibiltzeko behar darenekin!!

Baina European ere badituzte beren arazoak eta ez txikiak. Europako nekazari askok, guk bezain etorkizun motza du, eta beren baserria utzita kalera joan beharrean dira, bizimodua aterako badute.

Oraindik orain Sicco Mansholt-en deklarazio batzuk irakurriak ditut.

Mansholt au, sonatua da urte batzutatik onuntz, Europako nekazaritza eta ganaderitza buruz egin zuen plana dalata. Nork ez zuen entzun bolara batean "plan Mansholt" izenburua bederen? Atera zuen ixkanbilla franko. Batzuk alde eta besteak kontra, izan zen etabaida ugari, baiña azkenean aurrera doala, nik uste.

Mansholt jatorriz Holandarra da, baiña Europako merkatu batuaren zuzendari. Ez du Holandari begira eta Holandaren izenean itzegiten, Europari begira eta European izenean baizik.

Ona zer esan duen:

—"Argentinan nenbilleanean askotan entzun nuen, guk Europako merkatu batuan gehiegi babesten ditugula etxeokak, barrukoak. Egia da, babesten ditugula gure ganaduzaleak eta nekazariak, Europako baserriak txikiak eta pobreegiak baitira.

Emengo langilleak, batzaz beste, kaleko langilleak alako irutatik bi irabazten du.

Izan ere, Europako baserriaren neurria, batzaz beste, 12 hektarea lur da; edota, ganadutara jarrita daudenak, 8 behi daukate baserri bakoitzeko.

Onak esan nahi du ezin dezaketela irabazi, jenero asko ateratzen auzaren poderioz, duten pixka garesti salduz baizik, eta ortarako, kanpoko kompetentziatik babestu egin behar ditugu.

Edozeinek daki ezin dezakegula orrela segi. Gure nekazaritza beste era batera moldatu behar dugu. Nola ordea? Zer egin gure baserriarrek beren jeneroak merkeago saldu eta gehiago irabaz dezaten? eta kanpoko kompetentziatik babestu beharrik izan ez dezaten?

Urteak daramazkigu korapillo ori askatu nahirik. Guk egin genuen plan bat, baiña nekazariak keja ziran, protestan altxa. Ez gazteak, gazteak gurekin bat datoz; baiña bai zaharrak, zaharrak kontra altxatu ziran.

Baiña zer gertatzen ari da?

Amar urteren buruan 5 milloi baserriarrek uzten dutela beren nekazaritza edo ganaduekiko lana. Batzuk zahartu diralako eta besteak industrira dihoaztelako. Gazteak ere kalera baitoaz, prezioak baju eta irabazirik ez dalako ateratzen.

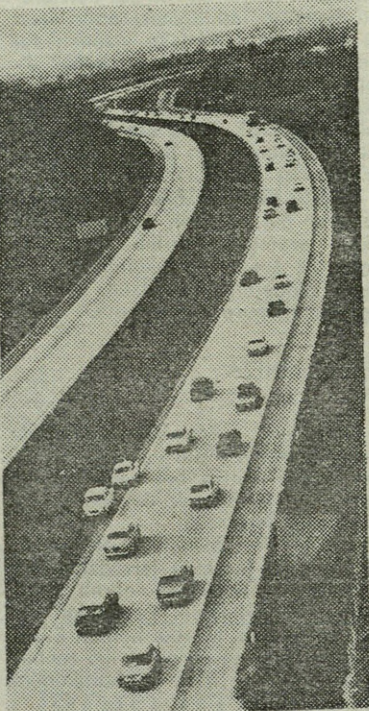
Ori dalata, plan bat egin dugu aurrera begira, eta burruka latzak jo baziran ere, azkenik ontzat eman zan igazko apirillean.

Iru puntu aukeratu dituzte bereziki.

1.—Baserriarrok lanari uztea goniatzen ditugu 55urte betetzen dituztenean. Dirua ematen diegu,

lurrak gazte bati eman behar dizkiote; errentan, salduz edo emanez, baiña aurrera biderako planean sartuta dagoen gazte baten eskuetan utzi lurrak, berdin dio bere semea badu ere.

Eta gaur gure baserriarrek erdiak 55 urte baiño gehiago dituzte. nolabait esateko "jubilazioa" pagatzen diegu, lurlanari edo ganaderitzari uzteagatik. Nahi dutena egin dezakete, beste lan batean ari ditezke ala nahi badute; kondizio bat bakarra jartzen diegu. beren

Udazkeneko usapasea bezalaxe...

2.—Aurrera biderako planetan sartzen diran gazte aukerak, kredituak jasotzen dituzte, dirua behar baitute baserri aundiagoa martxan jartzeko. Kredituok % 2 dute interes; beste % 7 edo 8 baiño merkeago inork dirurik ematen ez badu ere.

Orrela gazteak 7 urteko plana egiten dute beren baserri ori auzi, zabaldu eta martxan jartzeko. Zazpigarren urtean, ez dutela gehiago kreditu oien beharrik azaldu behar dute.

Asmo aukerak aurrera aterako badira, izugarritzko diru pillak behar ditugu, baiña erabakia dago nondik sortu: laurden bat guk, Europako merkatu batuak, jarriko dugu eta, beste iru laurden, nazio bakoitzak. Badaukagu ortarako 1.400 milloi milloi dolar, lehenengo bost urtearako, eta nahikoa ditugu. Asteko behintzat bai.

3.—Nekazaritza uzten dion baserriarrek, industrian lan egiteko ofizioen bat ikasi ahal izango du, ikasten ari dan bitartean jornal bat emango baitzaio.

Alere ez genduke nahi, nekazaritza uzten gero jende au guztia, iri aundietara ikastera eta lanera joaterik, eta orregatik, une berean nekazari alderdian, erri txikietan, industria jartzeko asmoak ditugu.

Nekazari aukerak ofizioa ikasi eta kalean lanean ari bitartean, behar duten diruaren erdia ere, guk jarriko dugu.

Orra or Europako asmoak. Zer derizkiozu? ametsak? beteko ote dituzte? Eta aiek martxa ori artzen dutenean, gu zertarako gelditzen gera?

Dena dela Europa or dago, alboan, auzoan. Eta auzoan zer egiten duten begiratu beharra dago, etxean zer egin pentsatzeko. European eragina gero eta aundiagoa, nabarmenagoa izango da gure nekazaritza eta gure bizimodu guztian.

15.000 HEKTAREA SOJA

Amabost milla hektarea soja erein dira aurtan Espainian, eta aurrerantzean, gero eta gehiago ereiteko asmoa da. SENPA delakoak 3,50 peztako prima ezarri du aurtan, alea biltzenda erako; orrela, nekazariari kiloko 14,50 iritxiko zaio; gainera sortu ala guztia saldua dauka, azia erosterakoan egiña duten kontrato bat dala bide.

Españian 1.200.000 tonelada behar omen lirake osatzeko eta ortarako 600 milla hektarea lur erein. Amabost millatik seireun millara badago alde galanta. Eskasi ori Españiakoa ez ezik mundu guztikoa da, ikusten denez, oraingoz behintzat.

Olio, eta ganaduen pentsutarako proteinak ematen dituen beste landare bat eguzkiloa da. Orain 5-6 urte arte, ez zan bat ere ereiten Espainian; baiña arrezkero urtetik urtera eremu zabalagoak artzen ari da. 1 a 300.000 hektarea erein ziran igaz, gehienak Andaluzian, baiña Castilla eta Leon aldean ere, sartzen asi da.

Eguzkiloaren olio, ordea, ez da ain ondo saldu joan den urtean eta sobrateak gehitu egin dira. Au batipat Ipar-Ameriketatik ekarri dan soja primatu dalako gertatu da, eta orain, nekazaria zer egin ez dakila dago; batetik, eguzkiloa ugari erein behar dala esaten baitzaio, eta bestetik, kanpotik dakarten soja dalata, bere irabaziak murrizten ikusten ditu.

Aurtan ez dirudi, igaz baiño uza aundiagoa izango danik, zenbait tokitan, ez baitzien udazkenean ereiteko girorik egin, eta beste batzutan, bada ez bada ere, ez dute aurreko urtetan baiño lur gehiago erein.

Onak guretzat esan nahi du, pentsuak garesti segiko dutela, eta ez dela ikusten, nondik eta nola osa ditezkeen, pentsutarako behar ditugun proteinak.

Pentsua garesti eta eskasa izateko arriskuan gaude.

HOLANDAN BEHARKO

100.000 kilo esne eman ditu behi bakar batek. Badakizue nazio askotan zehatzago izateagatik esnea litroka ez baiño kiloka neurtzen dutela. Ez dut uste, alere, alde aundia dagoenik litro esnetik kilo esnera.

Holandan ehungarren behia iritxi da 100.000 kilo esne ematera. «Paula's Martha» izena du, delako behi eder orrek. Amabosgarren umaldian osatu du esne putzu ori. Behi onak 21 ume egin ditu, sei aldiz bizikiak. Gehiena eman zuen umaldian 8.000 litro eman zituen, 10 urteko zalarik.

15 umaldi, 21 txahal, eta 100 milla kilo esne: a zer behia!!!

Zeiñek esan du esnebehiak berehala akitzen dirala eta bizi motza dutela?

NAFARRAK BERO

Nafarroako ganaduzaleak, sindikatuak deituta, bilera egin dute pentsukonpuestoa garestitu eta geres-

titu ari dalata zer egin ote ditezkeen ikusteko. 300 ba ganaduzale bildu omen ziran. Ondorengo egun batean gobernadorearengana joanak dira, billeran artu ziran erabakiak azaltzera. Batzarrean bero itzegin zala, esan gabe doa.

Ona emen zer ondoriotara iritxi ziran:

1.—Gobernuak esan dezala behin argi eta garbi aragia, arrautzak esnea eta abar emen sortzea komeni dan, ala nahiago duen, kanpotik ekartzen aritzea.

Ganaduzalearentzat diru emangarri izateko moduan, emen sortzea komeni bada, ministerio bakar batek, ots, nekazaritza erabaki dezala, lehenbait lehen, ganaderitzarako politika eta jokabidea.

2.—Aragia gordetzeko kamaretako giltza eta kanpotik noiz ekarri erabakitzea, gu ganaduzaleon esku egon dedilla.

3.—Esnerari, behi aragiari eta ardikiari dagokionez, saltzeko prezioak igo ditezela, kostuak igo diran aña.

4.—Gaur sobre daukagun arrautza eta aragi guztia, primatu eta kanpora bial dedilla, eta pentsu konpuestoa, gora eta gora gelditzen ez dan arte, ken ditezela salneurrien topeak.

5.—Ganaduzaleok ateratzen ditugun jeneroen prezioek dabilzkiten gorakoak eta behekoak gelditu ditezela behin betikoz.

6.—Ganaduzaleen alde jokatzeko ez dala beroien onerako bakarrik, baizik eta, jale guztiei komeni zaien gauza dala.

Orra nafarren eskabideak. Badira gehiago ere. Beste zenbait lekutan ere egin dituzte olamoduzkoak.

Izan ere pentsuaren eskasi eta garestitze au batetik, saltzeko prezioei lehengoan eustea bestetik, eta soka orrek atzetik daukazan korapillo guztiak... behi, ardi, zerri eta oillotara jarrita dauden guztiak, zein baiño zein okerrago, zein baiño zein balantza aundiagoan, arrisku latzean eta ipurdizgora joan beharrean utzi ditu.

BEHORRAK ULTZAMAN

Nafarroan, Ultzamako ballean, Iruñetik 20en bat kilometrotara, ingles arrazako odol garbiko moxalak eta behokak ipini dituzte.

Behortegi ori «sociedad para el fomento de la cría caballar en España» delako elkartearena da, eta kooperatiba ortako edozein soziok eraman ditzake bere behorrek edo moxalak an azitzera.

Asteko 15 moxal eta 9 behoka jarri dituzte, eta beste 60 behor eta zaldi batzuk Oartzungo behortegitik eraman.

Giro ederra omen da Ultzamako odol garbiko moxal oientzat; lehendabiziko bi illabetetan denak irabazi dute.

Au duk martxa au Ultzamarena! Bertako baserriarrek 18-20 esnebehiakin ezin bizirik eta zaldi inglesak primeran bizi. Zer ikusteko ote gaude?

100.160 kilo esne eman dituen behia